

PROJEKT

STRATEGIA ROZWOJU GMINY STARCZA DO ROKU 2035

Data opracowania: listopad 2025

Zamawiający:
Gmina Starcza
ul. Gminna 4
42-261 Starcza

Wykonawca:
Kreatus sp. z o.o.
43-300 Bielsko-Biała, 11 Listopada 60-62
nr KRS: 0000482632, NIP: 9372667946, REGON: 243401618
tel.: + 48 33 300 34 80, fax.: +48 33 300 30 87
e-mail: biuro@kreatus.eu

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
SŁOWNIK POJĘĆ	6
1. WSTĘP	11
2. KLUCZOWE INFORMACJE O GMINIE STARCZA	12
3. WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ GMINY STARCZA	16
3.1 SYTUACJA SPOŁECZNA	17
3.1.1 SPOŁECZEŃSTWO	17
3.1.1.1 Demografia	17
3.1.1.2 Edukacja i usługi opiekuńczo-wychowawcze	18
3.1.1.3 Aktywność społeczna	18
3.1.1.4 Bezpieczeństwo publiczne i zdrowotne	19
3.1.2 KULTURA	19
3.1.3 SPORT I TURYSTYKA	20
3.2 SYTUACJA GOSPODARCZA	21
3.2.1 PROFIL GOSPODARCZY GMINY	21
3.2.2 PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	22
3.2.3 RYNEK PRACY	22
3.3 SYTUACJA PRZESTRZENNA I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA	23
3.3.1 PRZESTRZEŃ, KLIMAT I ŚRODOWISKO	23
3.3.1.1 Polityka przestrzenna	23
3.3.1.2 Infrastruktura techniczna	23
3.3.1.3 Zrównoważony rozwój przestrzenny	24
3.3.1.4 Środowisko naturalne	24
3.4 POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY GMINY STARCZA	24
3.4.1 WYMIAR INSTYTUCJONALNY	24
3.4.2 FINANSE GMINY STARCZA	25
3.4.3 WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH	25

3.5 ANALIZA SWOT.....	26
3.5.1 MOCNE STRONY	26
3.5.2 SŁABE STRONY	28
3.5.3 SZANSE	29
3.5.4 ZAGROŻENIA	31
4. CZĘŚĆ STRATEGICZNA.....	32
4.1 WIZJA GMINY STARCZA.....	32
4.2 CELE STRATEGICZNE ROZWOJU GMINY W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM, PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWYM I BEZPIECZEŃSTWA	34
4.3 KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANE DO OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH.....	36
4.4 REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA.....	43
4.5 MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY	54
4.5.1 STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ WRAZ Z ROLĄ I HIERARCHIĄ JEDNOSTEK OSADNICZYCH	59
4.5.2 SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH.....	61
4.5.3 GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH, W TYM PIESZYCH I ROWEROWYCH	65
4.5.4 GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ	68
4.6 USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE	72
4.6.1 ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU	72
4.6.2 ZASADY GOSPODAROWANIA WODAMI NA OBSZARZE GMINY STARCZA, ZARZĄDZANIA RYZYKIEM POWODZIOWYM I PRZECIWDZIAŁANIA SKUTKOM SUSZY.....	75
4.6.2.1 Zasady gospodarowania wodami.....	75
4.6.2.2 Zasady zarządzania ryzykiem powodziowym.....	77
4.6.2.3 Zasady przeciwdziałania skutkom suszy.....	78
4.6.3 ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	79

4.6.4 KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIE SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ	80
4.6.4.1 Określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej	
83	
4.6.5 ZASADY LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO	87
4.6.6 ZASADY LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO	
87	
4.6.7 KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ	88
4.6.8 ZASADY LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ PRZEKRACZAJĄCEJ 500 KW.....	91
4.6.9 ZASADY LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO	92
4.6.10 ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNE	93
4.6.11 ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH I OBSZARACH REWITALIZACJI ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI	97
5. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI).....	98
5.1 OSI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA	99
5.2 OSI KLUCZOWE DLA GMINY, Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	101
6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH.....	105
6.1 SYSTEM REALIZACJI STRATEGII	105
6.2 WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH....	107
7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	109
8. OPIS PROCESU USPOŁECZNIENIA OPRACOWANIA STRATEGII	112

9. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	113
SPIS TABEL	114
SPIS ILUSTRACJI	114

SŁOWNIK POJĘĆ

Adaptacja do zmian klimatu – proces dostosowywania środowiska, infrastruktury, gospodarki i społeczności lokalnej do obecnych i prognozowanych skutków zmian klimatu, w celu ograniczenia negatywnych konsekwencji oraz zwiększenia odporności gminy na zjawiska ekstremalne (susze, ulewy, upały itp.).

Analiza SWOT – narzędzie analityczne służące do identyfikacji wewnętrznych mocnych i słabych stron gminy oraz zewnętrznych szans i zagrożeń, wykorzystywane jako podstawa do formułowania celów i kierunków działań w strategii rozwoju.

Błękitno-zielona infrastruktura – system rozwiązań łączący elementy przyrodnicze (zieleń, zbiorniki i ciekły wodne, tereny podmokłe) z rozwiązaniami technicznymi (np. zbiorniki retencyjne, ogrody deszczowe), wspierający retencję wód opadowych, ograniczanie skutków suszy oraz poprawę jakości środowiska i komfortu życia mieszkańców.

Cel operacyjny – cel szczegółowy wynikający z celu strategicznego, odnoszący się do konkretnych obszarów interwencji i działań, których realizacja przekłada się na osiągnięcie celów strategicznych.

Cel strategiczny – długoterminowy, nadrzędny zamierzony rezultat rozwoju gminy w określonym obszarze (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-środowiskowym lub bezpieczeństwa), osiągnięty poprzez realizację celów operacyjnych i działań.

Cyberbezpieczeństwo – działania organizacyjne, techniczne i edukacyjne mające na celu ochronę systemów informatycznych gminy, danych mieszkańców oraz usług publicznych przed atakami, awariami i innymi zagrożeniami w przestrzeni cyfrowej.

Diagnoza strategiczna – kompleksowa analiza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej i instytucjonalnej gminy, oparta na danych ilościowych i jakościowych, stanowiąca punkt wyjścia do formułowania wizji, celów i priorytetów strategii rozwoju.

Dokument wykonawczy – dokument opracowany na podstawie strategii rozwoju gminy (np. program, plan, projekt), doprecyzowujący działania, harmonogram,

odpowiedzialne podmioty oraz źródła finansowania, służący praktycznemu wdrażaniu strategii.

Fundusz sołecki – wyodrębniona w budżecie gminy pula środków przeznaczona na realizację zadań zgłaszanych przez mieszkańców sołectw, służąca wzmocnieniu inicjatyw oddolnych oraz integracji społeczności lokalnych.

Gmina wiejska – gmina, której terytorium obejmuje obszary o przeważającej funkcji wiejskiej (miejscowości wiejskie, sołectwa), bez miasta jako siedziby gminy, z dominacją funkcji mieszkaniowych, rolniczych, przyrodniczych i rekreacyjnych.

Infrastruktura społeczna – zespół instytucji, obiektów i urzędzeń świadczących usługi społeczne na rzecz mieszkańców, w szczególności z zakresu edukacji, kultury, sportu, ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz wsparcia seniorów.

Infrastruktura techniczna – sieć urzędzeń i obiektów niezbędnych do funkcjonowania gminy, obejmująca m.in. systemy drogowe, wodociągowe, kanalizacyjne, energetyczne, telekomunikacyjne, ciepłownicze oraz infrastrukturę transportu publicznego.

Inwestycja celu publicznego – inwestycja służąca zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców (np. budowa lub rozbudowa dróg publicznych, sieci wodno-kanalizacyjnej, obiektów edukacyjnych, kulturalnych, sportowych), realizowana przez gminę lub inne podmioty publiczne.

Jednostka pomocnicza gminy (sołectwo) – wyodrębniona część terytorium gminy, obejmująca jedną lub kilka miejscowości, reprezentowana przez sołtysa i radę sołecką, służąca zbliżeniu samorządu do mieszkańców oraz wzmocnieniu lokalnej partycypacji.

Jednostka samorządu terytorialnego (JST) – gmina, powiat lub województwo posiadające osobowość prawną, własny budżet oraz organy stanowiące i wykonawcze wybierane w wyborach powszechnych, odpowiedzialne za prowadzenie polityki rozwoju na swoim obszarze.

Kierunek działań – zestaw powiązanych tematycznie działań, projektów i inicjatyw, które służą osiągnięciu określonego celu operacyjnego oraz pośrednio przyczyniają się do realizacji celów strategicznych.

Lokalny rynek pracy – układ powiązań między pracodawcami, pracownikami i instytucjami otoczenia rynku pracy w gminie oraz jej otoczeniu (w szczególności w powiecie i sąsiednich ośrodkach miejskich), obejmujący ofertę zatrudnienia, strukturę zawodową oraz mobilność mieszkańców.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – opis i graficzne przedstawienie układu funkcji pełnionych przez obszar gminy (m.in. mieszkaniowych, usługowych, gospodarczych, przyrodniczych, rekreacyjnych) oraz powiązań komunikacyjnych i przyrodniczych między nimi.

Obszar rewitalizacji – część obszaru zdegradowanego, na którym koncentruje się działania naprawcze i rozwojowe (społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe), określona w gminnym programie rewitalizacji, ze względu na znaczenie tego obszaru dla rozwoju gminy jako całości.

Obszar strategicznej interwencji (OSI) – obszar terytorialny lub tematyczny wymagający szczególnej koncentracji działań i środków ze względu na występujące problemy, wyzwania lub szczególny potencjał rozwojowy, wskazany w strategii rozwoju gminy lub dokumentach wyższego rzędu.

Obszar zdegradowany – część gminy dotknięta koncentracją problemów społecznych (np. bezrobocie, ubóstwo, niska aktywność społeczna), często powiązanych z problemami przestrzennymi, środowiskowymi, technicznymi lub gospodarczymi, wymagająca działań naprawczych.

Odnawialne źródła energii (OZE) – źródła energii ulegające naturalnemu odtwarzaniu, takie jak energia słoneczna, wiatrowa, wodna, geotermalna oraz energia uzyskiwana z biomasy i biogazu, wykorzystywane w celu ograniczenia zużycia paliw kopalnych i emisji zanieczyszczeń.

Partycypacja społeczna – udział mieszkańców i innych interesariuszy (organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, instytucji) w procesie podejmowania decyzji publicznych, w tym w przygotowaniu, konsultowaniu i monitorowaniu dokumentów strategicznych gminy.

Planowanie przestrzenne – proces kształtowania ładu przestrzennego gminy poprzez sporządzanie dokumentów planistycznych (w szczególności studium

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego) oraz wydawanie decyzji o warunkach zabudowy.

Polityka przestrzenna gminy – świadome, długofalowe działania gminy ukierunkowane na kształtowanie ładu przestrzennego, określanie przeznaczenia terenów, zasad zabudowy, ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego oraz rozwój infrastruktury technicznej i społecznej.

Priorytet strategiczny (priorytet rozwojowy) – kluczowy obszar tematyczny strategii (np. społeczeństwo, gospodarka, środowisko, bezpieczeństwo), w ramach którego wyznacza się cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań.

Rezultat – bezpośredni efekt zrealizowanych działań (projektów, programów) wyrażony w postaci zmiany mierzalnej za pomocą wskaźników, np. wzrost liczby miejsc w przedszkolu, poprawa jakości powietrza, zwiększenie liczby uczestników wydarzeń kulturalnych.

Strefa aktywności gospodarczej – wyznaczony obszar gminy wyposażony w odpowiednią infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, przeznaczony w dokumentach planistycznych pod lokalizację działalności gospodarczej, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw oraz inwestycji produkcyjno-usługowych.

Strategia rozwoju gminy – długookresowy dokument planistyczny określający wizję, cele, priorytety, kierunki działań oraz sposób realizacji polityki rozwoju gminy, sporządzany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i powiązany z dokumentami wyższego rzędu (strategia województwa, krajowe dokumenty strategiczne).

System realizacji strategii – zestaw rozwiązań organizacyjnych, instytucjonalnych, finansowych i monitoringowych służących wdrożeniu strategii, obejmujący m.in. podział odpowiedzialności, dokumenty wykonawcze, źródła finansowania oraz sposób monitorowania i ewaluacji.

Transformacja środowiskowa – proces przekształcania gospodarki, infrastruktury i użytkowania przestrzeni w kierunku rozwiązań bardziej przyjaznych środowisku i

klimatowi, obejmujący m.in. rozwój OZE, poprawę efektywności energetycznej, gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz adaptację do zmian klimatu.

Wizja rozwoju – opis pożądanego, przyszłego stanu gminy w perspektywie obowiązywania strategii, wskazujący, jaka ma być gmina w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i instytucjonalnym po zrealizowaniu zaplanowanych działań.

Wskaźnik – mierzalna wielkość (liczba, udział procentowy, wartość) służąca monitorowaniu stopnia realizacji celów strategii i rezultatów działań, umożliwiającą ocenę postępów w czasie.

Zarządzanie kryzysowe – system działań organów gminy i współpracujących instytucji obejmujący zapobieganie sytuacjom kryzysowym, przygotowanie do ich wystąpienia, reagowanie w przypadku zagrożeń (np. klęski żywiołowe, awarie) oraz usuwanie ich skutków.

Zrównoważony rozwój – model rozwoju zakładający równowagę między celami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi, tak aby zaspokajać potrzeby obecnych mieszkańców bez ograniczania możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń.

1. WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy Starcza na lata 2025-2035 to kluczowy dokument planistyczny, który wyznacza kierunki rozwoju gminy w perspektywie długoterminowej. Jej opracowanie jest niezbędne, aby w sposób uporządkowany i konsekwentny realizować działania sprzyjające poprawie jakości życia mieszkańców, rozwojowi gospodarczemu oraz ochronie i wykorzystaniu lokalnych zasobów. Strategia pozwala także na skuteczniejsze ubieganie się o środki zewnętrzne, w tym fundusze krajowe i unijne, co zwiększa możliwości inwestycyjne gminy.

Dokument ten powstał w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, w szczególności art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153), który określa wymóg opracowania strategii rozwoju gminy jako narzędzia długofalowego planowania. Zgodnie z tym przepisem, strategia musi być spójna z dokumentami wyższego rzędu, takimi jak „Strategia rozwoju województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie”.

Tworzenie strategii odbyło się w procesie partycypacyjnym. Dzięki temu dokument odzwierciedla rzeczywiste potrzeby i aspiracje lokalnej społeczności, uwzględniając zarówno wyzwania, jak i potencjał rozwojowy Gminy Starcza.

Strategia nie tylko określa priorytety i cele rozwoju, ale także wskazuje konkretne działania dostosowane do kluczowych obszarów rozwoju gminy. W szczególności obejmuje dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców poprzez inwestycje w infrastrukturę, usługi społeczne i komunikację. Dokument wspiera również rozwój gospodarczy, w tym przedsiębiorczość i agroturystykę, a także integrację mieszkańców poprzez kulturę i sport. Ważnymi priorytetami są ochrona środowiska i wdrażanie ekologicznych rozwiązań oraz polityka senioralna.

Strategia stanowi fundament dla przyszłych działań gminy, wyznaczając ambitną, lecz realistyczną ścieżkę rozwoju, dostosowaną do dynamicznie zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych. Jej realizacja będzie opierać się na ścisłej współpracy z mieszkańcami, przedsiębiorcami oraz partnerami samorządowymi i instytucjonalnymi, co zapewni skuteczność wdrażania założonych celów i projektów.

2. KLUCZOWE INFORMACJE O GMINIE STARCZA

Gmina Starcza położona jest w północnej części województwa śląskiego, w powiecie częstochowskim, przy jego południowej granicy. Graniczy z gminami Poczesna, Kamienica Polska, Konopiska oraz Woźniki. Obszar gminy wynosi 20,1 km², co czyni ją najmniejszą gminą powiatu częstochowskiego. Według danych z 2024 roku, gminę zamieszkuje około 2891 mieszkańców. Gmina Starcza jako samodzielna jednostka samorządowa istnieje od 1992 roku i obszarowo wydzielona została z gminy Kamienica Polska. W skład gminy wchodzi 5 sołectw: Starcza, Klepaczka, Łysiec, Rudnik Mały i Własna.

Pod względem geograficznym leży w paśmie Wyżyn Polskich, w makroregionie Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej, w mezoregionach: Progu Herbskiego, Obniżenia Liswarty oraz Progu Woźnickiego. Rzeźba terenu jest urozmaicona, pagórkowata, z łagodnymi wzniesieniami. Najwyższy punkt znajduje się w miejscowości Łysiec – 331 m n.p.m. Pod względem hydrograficznym gmina położona jest w zlewni Warty (prawego dopływu Odry), a głównymi rzekami przepływającymi przez teren gminy są Kamieniczka oraz jej lewy dopływ Zimna Woda.

Historia Starczy sięga II połowy XVI wieku i jest ściśle związana z kuźnicą Własna, założoną w 1563 roku. To właśnie z działalnością tej kuźnicy żelaza wiąże się powstanie nie tylko Starczy, ale także pobliskich miejscowości Własna i Klepaczka. W przeszłości wioska była określana na mapach i w starych księgach różnie: Starczami, Storcami, Starcą, Storcą, a nawet błędnie Zimną Wodą (ta ostatnia nazwa odnosiła się do zachodniej części wsi). Nazwa miejscowości najprawdopodobniej wywodzi się od staropolskiego słowa "starczek", co oznacza "pniaczek". Teren dzisiejszej Starczy (a także Rudnika Małego, Rudnika Wielkiego, a być może i Własnej) aż do XV wieku należał do Śląska. Od XVI wieku obszar Starczy znalazł się w granicach I Rzeczypospolitej, w powiecie lelowskim województwa krakowskiego. Do 1793 roku wieś stanowiła własność królewską klucza poczeszyńskiego w starostwie olsztyńskim. W XIX wieku należała do gminy Rększowice, w okresie 1955–1972 była siedzibą gromady, a w latach 1952–1954 oraz 1973–1991 znajdowała się w gminie Kamienica Polska. Od 1992 roku Starcza funkcjonuje jako

samodzielna gmina i obecnie znajduje się w powiecie częstochowskim w województwie śląskim.

Głównym magnesem dla turystów są walory naturalne gminy, zwłaszcza zachodnia część należąca do Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą. Liczne szlaki i ścieżki leśne sprzyjają spacerom i obcowaniu z naturą. Warty uwagi jest także Rezerwat Przyrody Rajchowa Góra. Ten fitocenotyczny rezerwat chroni cenne zbiorowiska roślinne i stanowi ostoję dla rzadkich gatunków flory.

Podstawowe potrzeby mieszkańców, takie jak edukacja przedszkolna podstawowa, sport, rekreacja, kultura oraz podstawowe usługi zdrowotne, są realizowane na terenie gminy. Natomiast dostęp do usług specjalistycznych – opieki medycznej, szkolnictwa ponadpodstawowego, handlu czy rynku pracy – zapewniają placówki w powiecie częstochowskim, głównie w Częstochowie.

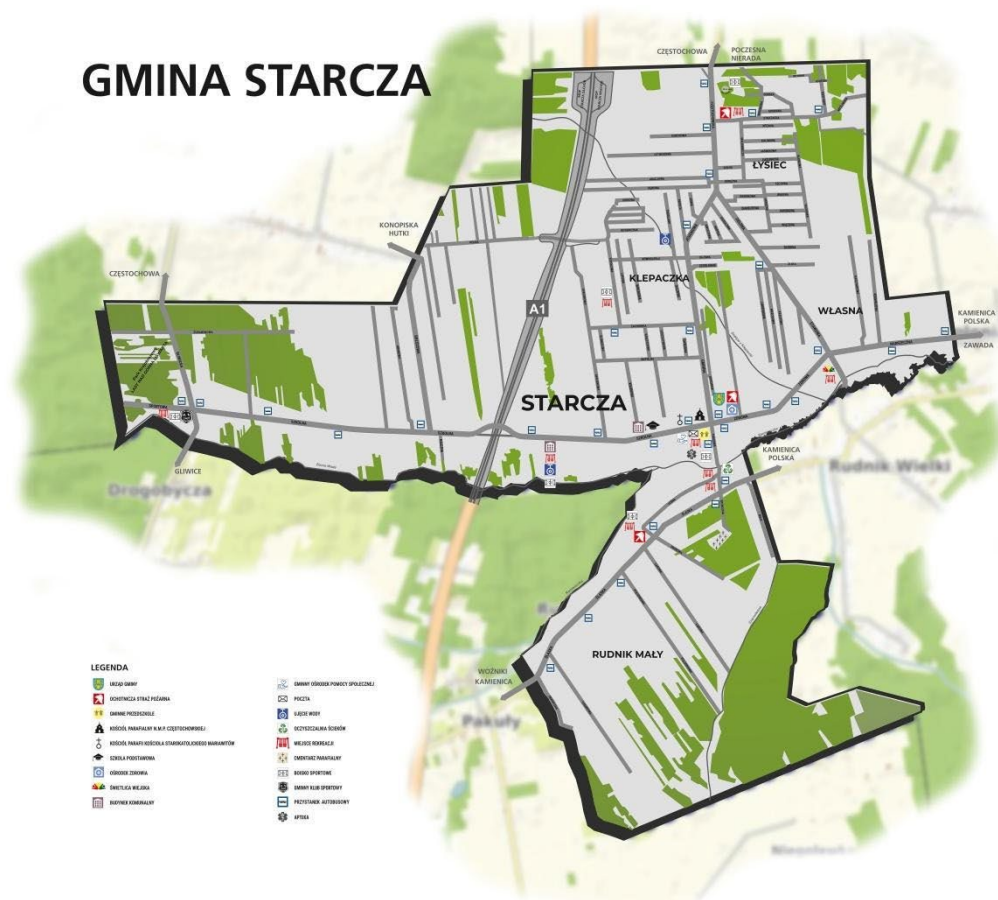
Gmina Starcza stawia na rozwój infrastruktury, co w przyszłości może jeszcze bardziej ułatwić dostęp do jej atrakcji. Brak dużych, komercyjnych ośrodków turystycznych sprawia, że jest to idealne miejsce dla osób szukających spokoju i autentycznych doświadczeń z dala od zgiełku miast.

Rysunek 1. Położenie Gminy Starcza na tle województwa śląskiego oraz powiatu częstochowskiego

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 2. Gmina Starcza

Źródło: https://www.gmina-starcza.pl/kategorie/mapa_gminy_starcza

3. WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ GMINY STARCZA

Zgodnie z nowelizacją ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹, prezentowana strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy strategicznej sporządzonej w 2024 roku na bazie danych z 2023 roku.

Metodologia zastosowana w diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Starcza opierała się na wieloaspektowym podejściu badawczym, które uwzględniło zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy została przeprowadzona na podstawie danych statystycznych (BDL GUS), danych i analiz dostępnych w portalu Monitora Rozwoju Lokalnego, danych lokalnych gminy, w tym informacji uzyskanych ze spotkań z władzami gminy oraz wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców, a także dokumentów opracowanych na potrzeby województwa śląskiego oraz działań prowadzonych przez gminę. W diagnozie uwzględniono opracowanie pn. „Raport o stanie Gminy Starcza za 2023 rok”, „Sprawozdanie z funkcjonowania kontroli zarządczej w roku 2023 w Urzędzie Gminy w Starczy”, „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+” oraz „Program ochrony środowiska dla Gminy Starcza na lata 2019-2023 z perspektywą do roku 2025”.

Okres badawczy (z uwagi na dostępność danych statystycznych) obejmował lata 2014-2023.

W badaniu ankietowym przeprowadzonym od 14 sierpnia do 20 września 2024 roku wzięło udział 132 mieszkańców Gminy Starcza z sołectw Klepaczka, Łysiec, Rudnik Mały, Starcza oraz Własna. Kwestionariusz ankiety składał się z 12 pytań oraz

¹ Została znówelizowana w związku z ustawą o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw.

metryczki. Wśród badanych 57,58% stanowiły kobiety, a 42,42% mężczyźni. Ponad połowę respondentów stanowili mieszkańcy gminy w wieku 36-59 lat (50,65%). Respondenci w wieku 26-35 lat stanowili 26,76%, w wieku powyżej 60 lat – 10,61%, w wieku 18-25 lat – 9,09%, natomiast w wieku poniżej 18 lat – zaledwie 1,52%. Ponad połowę respondentów stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (57,58%), a ponad ¼ stanowili ankietowani z wykształceniem średnim (33,33%). Wśród respondentów znalazło się także 7,58% osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz 1,52% z wykształceniem podstawowym. Jeśli chodzi o sytuację zawodową badanych mieszkańców Gminy Starcza, zdecydowana większość respondentów pracuje na etacie (66,67%). Następnie 12,12% z nich jest przedsiębiorcami, 9,09% - emerytem lub rencistą, 6,82% – bezrobotnym, a 5,30% – uczy się.

3.1 Sytuacja społeczna

3.1.1 Społeczeństwo

3.1.1.1 Demografia

Gmina Starcza liczy 2 891 mieszkańców, co oznacza wzrost liczby ludności o 5,5% w latach 2002–2023. Wzrost ten przyczynił się do zwiększenia gęstości zaludnienia z 135,7 osób/km² w 2002 roku do 144 osób/km² w 2023 roku. Mimo to, wskaźnik ujemnego przyrostu naturalnego (-2,43 na 1000 mieszkańców) wskazuje na starzejącą się populację, co jest istotnym wyzwaniem na przyszłość.

Gmina Starcza notuje dodatnie saldo migracji wewnętrznych, co oznacza, że więcej osób osiedla się na jej terenie, niż z niego wyjeżdża. W 2022 roku zarejestrowano 63 zameldowania i 21 wymeldowań, co daje dodatnie saldo wynoszące 42.

Gmina Starcza zmagają się z wyzwaniami demograficznymi, w tym ze starzeniem się społeczeństwa oraz ujemnym przyrostem naturalnym, który wynosił -2,43 na 1000 mieszkańców w 2023 roku. Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi rośnie i wynosi już 29,9, co oznacza rosnącą presję na systemy opieki i wsparcia. Liczba osób w wieku produkcyjnym pozostaje stabilna, ale udział osób w wieku poprodukcyjnym stale rośnie, co wskazuje na potrzebę zwiększenia wsparcia dla tej grupy wiekowej. Aktualnie udział osób w wieku produkcyjnym wynosi 59,4%,

przedprodukcyjnym 18,8%, a poprodukcyjnym 21,8%. Prognozy wskazują na dalszy wzrost odsetka osób starszych, co będzie wymagać większego wsparcia społecznego oraz opieki zdrowotnej, a co za tym idzie – odpowiedniej polityki senioralnej i poprawy opieki zdrowotnej.

3.1.1.2 Edukacja i usługi opiekuńczo-wychowawcze

Gmina Starcza dysponuje jedną szkołą podstawową i przedszkolem, ale brakuje żłobków (w budowie) i szkolnictwa ponadpodstawowego, co zmusza młodzież do korzystania z usług edukacyjnych poza gminą. W 2023 roku w szkole podstawowej uczyło się 233 uczniów w 14 oddziałach (w 2008 roku było to 178 uczniów w 10 oddziałach). Liczba miejsc w placówkach nie jest wystarczająca, co w przyszłości może prowadzić do pogłębienia problemu edukacyjnego, zwłaszcza w kontekście prognoz demograficznych, które wskazują na spadek liczby dzieci.

Uczniowie, jak wskazują dane CKE, osiągają dobre wyniki na egzaminach ósmoklasisty, szczególnie w matematyce i języku polskim, które to wyniki są wyższe niż średnia z powiatu częstochowskiego i województwa śląskiego, co wskazuje na solidny poziom nauczania. Niemniej jednak, wyniki z języka angielskiego są niższe od średniej wojewódzkiej, co może wymagać większego wsparcia w tej dziedzinie.

3.1.1.3 Aktywność społeczna

Mimo wysokiej frekwencji wyborczej (78,7% w wyborach do Sejmu w 2023 roku), aktywność społeczna w postaci zaangażowania w organizacje pozarządowe jest niska. Liczba stowarzyszeń i fundacji na mieszkańca jest znacznie niższa niż w powiecie częstochowskim i województwie śląskim. Choć w gminie działają ważne instytucje, takie jak Koło Gospodyń Wiejskich i Ochotnicza Straż Pożarna, liczba organizacji społecznych na 1000 mieszkańców pozostaje niska. Wskazuje to na potrzebę większego wsparcia dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Jak wskazują dane GUS, liczba czytelników biblioteki systematycznie spada, co może być symptomem zmniejszonego zainteresowania kulturą i edukacją poza formalną w gminie. Powodem może być również kiepska infrastruktura oraz zasoby biblioteki. W 2023 roku wskaźnik liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w Gminie Starcza wynosił 55 osób. Dla porównania w powiecie częstochowskim było to 97 osób, a w województwie śląskim – 149 osób. Jeszcze w 2014 roku wskaźnik liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w

Gminie Starcza wynosił 101 osób, w stosunku do 117 osób w powiecie częstochowskim oraz 179 osób w województwie śląskim.

W Gminie Starcza istnieją potrzeby związane z infrastrukturą czasu wolnego, szczególnie dla dzieci i młodzieży. Mieszkańcy wskazują również na dużą potrzebę utworzenia Gminnego Centrum Kultury, które mogłoby te funkcje spełniać.

Z drugiej strony, w 2023 roku zrealizowano 35 projektów w ramach funduszu sołectkiego, co stanowi pozytywny przykład aktywności oddolnej mieszkańców gminy.

3.1.1.4 Bezpieczeństwo publiczne i zdrowotne

Ochotnicza Straż Pożarna (OSP) odgrywa ważną rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańcom. W 2023 roku OSP w Starczy uczestniczyła w 48 akcjach ratowniczych, OSP w Łyścu w 24, a jednostka OSP w Rudniku Małym w 7 akcjach ratowniczych. Strażacy nie tylko gaszą pożary, ale również angażują się w organizację lokalnych wydarzeń i ćwiczeń.

W 2023 roku odnotowano spadek ogólnej wykrywalności przestępstw z 71,5% w 2022 roku do 68,3%. Choć przestępstwa kryminalne spadają, wzrost liczby zatrzymań nietrzeźwych kierowców wskazuje na potrzebę dalszej pracy nad poprawą bezpieczeństwa drogowego.

Mieszkańcy negatywnie oceniają dostępność zarówno podstawowej, jak i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Według ankiet, 44,7% uważa, że dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej jest zły, a 65,91% źle ocenia dostępność specjalistycznych usług medycznych.

Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) aktywnie wspiera mieszkańców gminy, realizując programy pomocowe, w tym Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa (POPŻ) oraz program „Posiłek w szkole i w domu”. Wsparcie otrzymało w 2023 roku 59 rodzin, co wskazuje na zaangażowanie instytucji w walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

3.1.2 Kultura

Oferta kulturalna w gminie Starcza jest oparta głównie na działaniach organizacji lokalnych, takich jak Koło Gospodyń Wiejskich oraz lokalny klub sportowy. Mimo to,

oferta jest niewystarczająco rozwinięta, co podkreślają mieszkańcy, wskazując na brak ośrodka kultury, który pełniłby rolę centrum integracji i aktywności kulturalnej społeczności.

Istniejące świetlice wiejskie i remizy OSP pełnią ważną funkcję integracyjną, jednak wymagają inwestycji – szczególnie świetlica we Własnej, która wymaga termomodernizacji oraz zastosowania odnawialnych źródeł energii (OZE).

Aktywność społeczno-kulturalna w gminie realizowana jest poprzez inicjatywy oddolne i wydarzenia lokalne, takie jak festyny, warsztaty oraz zawody sportowe. Są one ważnym elementem podtrzymywania lokalnych tradycji i integracji społeczności, lecz ich ilość i różnorodność są oceniane jako niewystarczające.

Gmina nie posiada rozwiniętej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej (brakuje obiektów takich jak wielofunkcyjne boisko sportowe ze sztuczną nawierzchnią i oświetleniem, sala widowiskowa, profesjonalna scena plenerowa). Obecne miejsca rekreacyjne wymagają modernizacji i wzbogacenia o nowe elementy.

Istnieje potrzeba stworzenia gminnego centrum kulturalno-rekreacyjnego, które mogłoby stać się katalizatorem integracji społecznej, kultywowania lokalnych tradycji oraz pobudzania aktywności obywatelskiej mieszkańców.

3.1.3 Sport i turystyka

Gmina Starcza posiada miejsca rekreacyjne, w sołectwach dostępne są place zabaw oraz obiekty sportowe, które umożliwiają aktywność fizyczną zarówno dzieciom, jak i dorosłym. Tereny te wspierają integrację społeczną oraz promowanie zdrowego trybu życia. Niemniej jednak miejsca rekreacyjne, boiska i place zabaw w gminie wymagają zagospodarowania i modernizacji.

Organizacja wydarzeń sportowych sprzyja promocji aktywności fizycznej wśród mieszkańców i podkreśla zaangażowanie gminy w propagowanie zdrowego stylu życia. Dodatkowo gmina posiada potencjał do rozwoju turystyki aktywnej i weekendowej ze względu na swoje położenie i walory krajobrazowe. Brakuje jednak dedykowanej infrastruktury turystycznej, takiej jak profesjonalnie oznakowane szlaki turystyczne, ścieżki edukacyjno-przyrodnicze, miejsca odpoczynku oraz punkt informacyjny dla turystów. Rozwój tego typu infrastruktury mógłby zwiększyć

atrakcyjność gminy zarówno dla mieszkańców, jak i odwiedzających ją gości, przyczyniając się do promocji lokalnych produktów, usług gastronomicznych oraz tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze turystyczno-rekreacyjnym.

Ważnym elementem mogłoby być także utworzenie cyfrowego przewodnika turystycznego gminy (np. aplikacja mobilna), który integrowałby informacje o szlakach, miejscach rekreacyjnych, lokalnych usługach, a także planowanych wydarzeniach sportowo-rekreacyjnych, co wpisuje się w aktualne trendy turystyki lokalnej oraz promocję zdrowego stylu życia.

3.2 Sytuacja gospodarcza

3.2.1 Profil gospodarczy gminy

Mieszkańcy stosunkowo dobrze oceniają konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania, lecz jej gospodarcza atrakcyjność wymaga dalszego rozwoju. Gmina charakteryzuje się niskim poziomem rozwoju gospodarczego, z ograniczoną aktywnością inwestycyjną. Duże inwestycje omijają gminę, co związane jest m.in. z brakiem uzbrojonych terenów inwestycyjnych. Rozwój gospodarczy możliwy jest poprzez wspieranie lokalnych usług i wdrażanie rozwiązań ekologicznych, np. OZE. Wzmacnianie lokalnej gospodarki, np. poprzez przyciąganie inwestycji i rozwijanie infrastruktury, mogłoby dodatkowo poprawić sytuację. Gmina powinna aktywniej promować ekologiczne inwestycje gospodarcze i inicjatywy zwiększające świadomość ekologiczną przedsiębiorców.

Gmina, nie posiadająca dużych terenów inwestycyjnych, nie przyciąga dużych inwestycji przemysłowych, co ogranicza jej rozwój gospodarczy. Wzrost przedsiębiorczości następuje głównie w sektorze usług i drobnego handlu, a duże inwestycje są realizowane w Częstochowie. Profil gospodarczy Gminy Starcza jest zdominowany przez sektor mikroprzedsiębiorstw oraz działalność gospodarczą osób fizycznych.

3.2.2 Przedsiębiorczość

Gmina Starcza charakteryzuje się umiarkowanym rozwojem przedsiębiorczości. W 2023 roku złożono 57 wniosków do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), co stanowi spadek w porównaniu z latami poprzednimi. Zauważalny jest natomiast wzrost liczby zakładanych działalności (9 w 2023 roku, w porównaniu do 6 wniosków w latach 2021 i 2022), świadczy o ożywieniu gospodarczym w gminie.

Brakuje systemowych działań i rozwiązań stymulujących rozwój przedsiębiorczości wskazuje na potrzebę uruchomienia punktu doradztwa biznesowego, organizacji spotkań informacyjno-szkoleniowych oraz wsparcia finansowego dla lokalnych przedsiębiorców i startupów, które mają potencjał ożywienia przedsiębiorczości w gminie.

3.2.3 Rynek pracy

Gmina Starcza jest silnie powiązana z rynkiem pracy w Częstochowie, co wynika z bliskości i dobrej dostępności do miasta. Mieszkańcy często korzystają z pracy w sektorach usługowych, przemysłowych i edukacyjnych oferowanych przez Częstochowę. Gmina sama nie jest w stanie zapewnić wystarczającej liczby miejsc pracy, co ogranicza rozwój lokalnej gospodarki.

Według danych GUS od dwóch lat udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Starcza utrzymuje się na niższym poziomie niż w powiecie częstochowskim, ale wyższym niż w województwie śląskim. W Gminie Starcza udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2023 roku wynosił 2,9%, co stanowi spadek w porównaniu do 3,0% w 2022 roku. To mniej niż w powiecie częstochowskim (3,1% w 2023 roku i 3,2% w 2022 roku), jednak więcej niż w województwie śląskim wskaźnik (2,6% w 2023 roku i 2,5% w 2022 roku).

Pomimo niskiego poziomu bezrobocia w Gminie Starcza, jej mieszkańcy źle oceniają możliwość uzyskania zatrudnienia na jej terenie – takiej odpowiedzi udzieliło 40,19% ankietowanych w zrealizowanym na potrzeby diagnozy badaniu. Przeciętnie te

możliwości ocenia 37,88% respondentów. Może to oznaczać, że część mieszkańców znajduje zatrudnienie poza terenem gminy.

3.3 Sytuacja przestrzenna i klimatyczno-środowiskowa

3.3.1 Przestrzeń, klimat i środowisko

3.3.1.1 Polityka przestrzenna

Gmina Starcza posiada niski stopień pokrycia planami miejscowymi. Na obszarze Gminy Starcza nie obowiązuje żaden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Jest to potencjalnie problematyczne, prowadząc do niekontrolowanego rozwoju przestrzennego oraz mogących się pojawić konfliktów przestrzennych i społecznych.

Zgodnie z „Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+” Starcza jest klasyfikowana jako wiejski obszar funkcjonalny z dominacją gruntów rolnych (80,6%). Rolnictwo jednak nie jest głównym źródłem dochodu mieszkańców ze względu na niską jakość gleb i rozdrobnienie działek. To wskazuje na potrzebę opracowania strategii przekształcania tych terenów na cele nierolnicze lub rozwój agroturystyki.

Pomimo korzystnej lokalizacji przy kluczowych trasach komunikacyjnych (DK-1, droga wojewódzka nr 908, autostrada A1), potencjał rozwojowy przestrzeni publicznych nie jest w pełni wykorzystywany. Gmina powinna intensywniej rozwijać i modernizować przestrzenie publiczne oraz infrastrukturę rekreacyjno-turystyczną, aby lepiej wykorzystać swój potencjał lokalizacyjny.

3.3.1.2 Infrastruktura techniczna

W ostatnich latach gmina inwestowała w modernizację dróg, oświetlenia i placów zabaw, co poprawia komfort życia mieszkańców, niemniej jednak wymagają one dalszych prac i nakładów. Gmina posiada infrastrukturę sportową, jednak jest ona zaniedbana i wymaga modernizacji. Ponadto, istnieje potrzeba jednego, wspólnego boiska ze sztuczną nawierzchnią.

Aktualnie konieczne są także inwestycje w oczyszczalnię ścieków, budowę kanalizacji i wodociągów oraz modernizację ujęcia wody. Konieczne jest także

oświetlenie uliczne na nowych ulicach. Z uwagi na regulacje Unii Europejskiej rosnać będą potrzeby w zakresie odnawialnych źródeł energii.

3.3.1.3 Zrównoważony rozwój przestrzenny

Gmina dysponuje terenami rekreacyjnymi, takimi jak place zabaw, boiska i siłownie zewnętrzne, które stanowią ważny element rozwoju społeczności lokalnej. Wciąż istnieje potrzeba dalszego rozwijania tych obszarów, aby sprostać rosnącym oczekiwaniom mieszkańców. Ponadto, z uwagi na fakt, że inwestycje w te miejsca realizowane były ponad dwie dekady temu, wymagają one odświeżenia i modernizacji.

3.3.1.4 Środowisko naturalne

Brak dużych zakładów przemysłowych oraz niska gęstość zaludnienia przyczyniają się do zachowania dobrego stanu środowiska, w tym czystego powietrza i wód gruntowych. Gmina jest obszarem o niewielkim poziomie zanieczyszczeń, co pozytywnie wpływa na zdrowie mieszkańców. Co szczególnie istotne, brakuje OZE na obiektach użyteczności publicznej.

Obszar gminy obejmuje atrakcyjne tereny przyrodnicze, takie jak Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą”, gdzie znajdują się unikalne torfowiska. Te obszary sprzyjają rekreacji na świeżym powietrzu, turystyce pieszej i rowerowej, a także stanowią naturalne miejsce wypoczynku dla mieszkańców.

3.4 Potencjał instytucjonalny Gminy Starcza

3.4.1 Wymiar instytucjonalny

Gmina Starcza posiada jasno określoną strukturę organizacyjną, z wyraźnie zdefiniowanymi kompetencjami urzędu oraz jednostek organizacyjnych, co zapewnia ciągłość działań administracyjnych i usług publicznych. Instytucje użyteczności publicznej są przez mieszkańców oceniane pozytywnie, szczególnie w zakresie funkcjonalności budynków.

Urząd Gminy zatrudnia wykwalifikowaną kadrę pracowniczą (25 osób na koniec 2023 roku), regularnie podnoszącą swoje kompetencje poprzez szkolenia, co przyczynia się do wysokiego poziomu świadczonych usług.

Samorząd prowadzi aktywną politykę konsultacji społecznych oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi, wspierając aktywność obywatelską i integrację mieszkańców. Obecność 5 jednostek pomocniczych (sołectw) wspiera rozwój demokracji lokalnej.

Fundusz sołecki odgrywa istotną rolę w finansowaniu małych, lokalnych inicjatyw. W 2023 roku zrealizowano 35 przedsięwzięć w ramach funduszu sołeckiego, które obejmowały m.in. poprawę infrastruktury lokalnej, organizację festynów i wydarzeń kulturalnych.

3.4.2 Finanse Gminy Starcza

Sytuacja finansowa gminy Starcza jest względnie stabilna. Budżet gminy charakteryzuje przewaga wydatków bieżących nad inwestycyjnymi, chociaż w ostatnich latach widoczny jest wyraźny wzrost inwestycji majątkowych, szczególnie na rozwój infrastruktury drogowej. Wydatki majątkowe 2023 roku wyniosły 10 899 856 zł (28,4% wydatków ogółem) i były to wydatki głównie właśnie na drogi.

Dochody własne gminy systematycznie rosną, co świadczy o pozytywnym trendzie w rozwoju gospodarczym oraz zwiększającej się aktywności lokalnych przedsiębiorstw. Dochody z podatku od nieruchomości wzrosły z 320 591 zł (2014 rok) do 887 879 zł (2023 rok). Jednakże gmina wciąż zależna jest od dotacji i subwencji, które stanowią znaczącą część dochodów.

3.4.3 Wykorzystanie środków zewnętrznych

Gmina Starcza bardzo aktywnie pozyskuje środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej. Od 2014 do 2023 roku znacząco wzrosła kwota pozyskanych dotacji, które przeznaczane są przede wszystkim na inwestycje infrastrukturalne oraz projekty związane z ochroną środowiska (np. program „Czyste Powietrze”).

Gmina skutecznie prowadzi punkt konsultacyjno-informacyjny w ramach programu „Czyste Powietrze” pomagający mieszkańcom w składaniu wniosków o dofinansowania, co zwiększa dostępność tych środków dla lokalnej społeczności.

Konieczne jest dalsze wzmacnianie potencjału kadrowego i organizacyjnego w urzędzie, aby skuteczniej aplikować i rozliczać duże projekty unijne, szczególnie w nadchodzącym okresie programowania środków europejskich.

3.5 Analiza SWOT

Analiza danych zastanych oraz przeprowadzenie badań jakościowych i ilościowych pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych problemów i potencjałów Gminy Starcza. Stanowiły one podstawę do określenia celów oraz wytyczenia kierunków działań strategicznych, które przyczynią się do ich realizacji. Strategia rozwoju powinna bowiem uwzględniać przedsięwzięcia, których realizacja pozwoli na przeciwdziałanie i niwelowanie negatywnych czynników stanowiących słabe strony gminy oraz wzmocnienie zidentyfikowanych szans rozwojowych i wykorzystanie posiadanych potencjałów.

W celu usystematyzowania zebranych informacji na bazie wypracowanych wniosków z diagnozy strategicznej przeprowadzono analizę SWOT, w ramach której wyodrębniono mocne i słabe strony (uwarunkowania wewnętrzne) oraz szanse i zagrożenia (uwarunkowania zewnętrzne).

3.5.1 Mocne strony

- **Położenie geograficzne:** Gmina Starcza znajduje się w dogodnym miejscu w subregionie północnym województwa śląskiego, w pobliżu Częstochowy, co umożliwia mieszkańcom dobrą dostępność do usług i infrastruktury o znaczeniu ponadlokalnym – dostęp do większego rynku pracy, usług zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalnych. Bliskość do głównych tras komunikacyjnych, takich jak DW 908, DK 1 i autostrada A1, zapewnia dobrą dostępność transportową i logistyczną.
- **Brak przemysłu ciężkiego:** Brak dużych zakładów przemysłowych i ciężkiego przemysłu w Gminie Starcza stanowi atut w kontekście zachowania czystego środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców. Gmina może być postrzegana jako oaza spokoju i czystości, co jest rzadkością w województwie śląskim.

- **Dobra jakość powietrza:** Gmina Starcza może poszczycić się stosunkowo dobrą jakością powietrza. To stanowi istotny atut, biorąc pod uwagę problemy związane ze smogiem i zanieczyszczeniami powietrza w województwie śląskim. Taki stan rzeczy sprzyja przyciąganiu mieszkańców oraz turystów poszukujących zdrowego środowiska.
- **Bliskość terenów zielonych i brak przemysłowych zanieczyszczeń:** Gmina oferuje czyste i naturalne środowisko z dostępem do terenów zielonych i rekreacyjnych, co podnosi jakość życia mieszkańców oraz przyciąga osoby szukające zdrowego i spokojnego miejsca do życia. Może to również być atutem dla osób pracujących zdalnie.
- **Stabilna liczba ludności z dodatnim saldem migracji:** Gmina utrzymuje stabilną liczbę ludności, z dodatnim saldem migracyjnym, co świadczy o atrakcyjności regionu dla nowych mieszkańców, szczególnie tych, którzy poszukują spokojnego miejsca zamieszkania w otoczeniu natury. Dodatkowo gęstość zaludnienia wynosząca 144 osoby/km² jest korzystna, biorąc pod uwagę charakter wiejski gminy.
- **Dostępność infrastruktury opiekuńczej i edukacyjnej:** Gmina dysponuje Szkołą Podstawową oraz Gminnym Przedszkolem, które zapewniają wysoką jakość edukacji. Placówki te oferują również możliwość organizacji zajęć pozalekcyjnych, wycieczek oraz wydarzeń sportowych i kulturalnych. Dobrze rozwinięta infrastruktura edukacji przedszkolnej i szkolnej na poziomie podstawowym oraz powstający żłobek zapewniają wysoką jakość kształcenia, co sprzyja lokalnemu rozwojowi społeczności.
- **Dziedzictwo kulturowe:** Na terenie gminy znajdują się atrakcyjne obiekty dziedzictwa kulturowego, takie jak Kościół N.M.P. Częstochowskiej, kapliczka domkowa z figurką św. Jana Nepomucena z 1711 roku oraz drewniany kościół Mariawitów, które mogą przyciągać turystów zainteresowanych kulturą i historią regionu.
- **Silna integracja społeczna:** Na terenie gminy działają silne organizacje pozarządowe sprzyjające rozwojowi społecznemu. Organizowane są

wydarzenia społeczne, które sprzyjają budowaniu lokalnej tożsamości i integracji mieszkańców.

3.5.2 Słabe strony

- **Ujemny przyrost naturalny i starzenie się społeczeństwa:** Gmina od lat boryka się z ujemnym przyrostem naturalnym, co w połączeniu z rosnącym wskaźnikiem obciążenia demograficznego osobami starszymi prowadzi do starzenia się społeczeństwa. To może stwarzać wyzwania w zakresie opieki zdrowotnej i społecznej, a w przyszłości niedostatecznej populacji w wieku produkcyjnym. Stanowi to długoterminowe wyzwanie dla rozwoju społeczno-ekonomicznego.
- **Ograniczone możliwości zatrudnienia na miejscu:** Brak rozwiniętego przemysłu i miejsc pracy na terenie gminy sprawia, że wielu mieszkańców musi dojeżdżać do większych ośrodków miejskich w poszukiwaniu pracy, co może ograniczać lokalny rozwój gospodarczy i powodować odpływ ludności z gminy.
- **Ograniczona oferta usług edukacyjnych:** Brak szkół ponadpodstawowych zmusza rodziców i młodzież do korzystania z placówek edukacyjnych w innych miejscowościach, co może z czasem prowadzić do migracji młodszych mieszkańców i obniżenia dynamiki demograficznej.
- **Niedostateczna infrastruktura techniczna i drogowa:** Mimo postępującej modernizacji, infrastruktura kanalizacyjna nadal pozostaje niewystarczająca w skali całej gminy i nie wszyscy mieszkańcy mają do niej dostęp. Problem wynika z niewystarczającej wydajności oczyszczalni ścieków wybudowanej prawie 25 lat temu – na skutek coraz większej liczby mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej, obecna oczyszczalnia nie jest w stanie obsłużyć tak dużej ilości gospodarstw domowych i często dochodzi do awarii, głównie przepompowni. Konieczna jest duża modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków. Również ujęcie wody wymaga modernizacji, co jest bardzo kosztowną inwestycją. Ponadto, w efekcie migracji ludzi do Gminy Starcza i powstawania coraz większej ilości nowych budynków mieszkalnych,

na nowo powstałych ulicach, konieczne jest wykonanie na nich nawierzchni asfaltowych oraz budowa nowych przyłączy oświetleniowych.

- **Brak zaplecza infrastrukturalnego w zakresie kultury.** W Gminie Starcza brakuje odpowiedniego zaplecza do organizacji wydarzeń kulturalnych, co ogranicza możliwości rozwijania życia kulturalnego i integracji społecznej. Obecne świetlice wiejskie oraz remizy strażackie pełnią częściowo funkcje miejsc spotkań, jednak ich przestrzeń i wyposażenie są niewystarczające, aby organizować większe imprezy czy różnorodne zajęcia warsztatowe. Brak centrum kultury oznacza także mniejsze możliwości angażowania młodzieży i dorosłych w działania edukacyjne oraz artystyczne. Wybudowanie nowoczesnego centrum kultury mogłoby rozwiązać te problemy, stwarzając przestrzeń do rozwoju lokalnych inicjatyw, promocji regionalnych tradycji oraz organizacji cyklicznych wydarzeń kulturalnych, które wzbogaciłyby ofertę kulturalną gminy i zwiększyły jej atrakcyjność. Ponadto, aktualnie biblioteka jest miejscem znajdującym się w podziemiach przedszkola, posiadającym jedno małe pomieszczenie, bez wydzielonej czytelni. Ogranicza to mieszkańców, którzy nie mogą skorzystać z książek na miejscu, a także działalność biblioteki, która nie ma przestrzeni do organizacji wydarzeń kulturalnych. Ponieważ nie ma możliwości rozbudowy biblioteki, konieczna jest budowa nowego budynku. Budowa Centrum/Domu Kultury byłaby okazją do stworzenia nowej siedziby biblioteki, zapewniającej jej większe możliwości działania.
- **Niedostateczna oferta kulturalna, w tym dla młodzieży:** W gminie brakuje wydarzeń kulturalnych. Ponadto, mimo organizacji różnych wydarzeń, oferta skierowana bezpośrednio do młodzieży może być niewystarczająca, co sprzyja migracji tej grupy wiekowej do większych miast.

3.5.3 Szanse

- **Bliskość dużych ośrodków miejskich:** Korzystanie z bliskości Częstochowy oraz większych miast może sprzyjać przyciąganiu nowych mieszkańców oraz przedsiębiorstw, a także promowaniu gminy jako miejsca do zamieszkania dla osób pracujących w większych miastach.

- **Promocja zdrowego stylu życia i ekoturystyki:** Brak przemysłu, dobra jakość powietrza, bliskość terenów zielonych oraz bogata baza infrastruktury sportowej stwarzają idealne warunki do promocji gminy jako miejsca do uprawiania turystyki ekologicznej, rekreacyjnej i zdrowego stylu życia. Gmina może przyciągać osoby szukające czystego środowiska do życia i odpoczynku.
- **Rozwój oferty usług wychowawczo-opiekuńczych:** Gmina Starcza jest w trakcie budowy żłobka, na którą pozyskała dofinansowanie. Rozwój oferty usług opiekuńczo-wychowawczych jest niezwykle istotny z punktu widzenia młodszych mieszkańców gminy i poprawy dynamiki demograficznej.
- **Rozwój sektora usług i małych firm:** Mimo braku przemysłu ciężkiego, gmina ma potencjał do rozwoju lokalnych usług i małych przedsiębiorstw, które mogą odpowiadać na potrzeby mieszkańców oraz turystów. Wzrost liczby małych firm może pomóc w tworzeniu lokalnych miejsc pracy.
- **Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych:** Istnieje możliwość zdobycia środków z funduszy unijnych oraz krajowych na rozbudowę infrastruktury technicznej, inwestycje ekologiczne oraz na projekty kulturalne, edukacyjne i społeczne, które mogą przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców.
- **Wzrost znaczenia ekologii i zrównoważonego rozwoju:** Zwiększenie działań na rzecz ochrony środowiska oraz wdrażanie ekologicznych rozwiązań infrastrukturalnych mogą podnieść atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania, zwłaszcza dla osób poszukujących spokojnego i zdrowego środowiska do życia.
- **Przyciąganie mieszkańców z regionów o większym zanieczyszczeniu:** Biorąc pod uwagę problemy z zanieczyszczeniem powietrza w innych częściach województwa śląskiego, Gmina Starcza może być atrakcyjną alternatywą dla osób, które chcą uciec od smogu i zanieczyszczeń, zwłaszcza rodzin z małymi dziećmi oraz osób starszych.

3.5.4 Zagrożenia

- **Negatywne trendy demograficzne:** Spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz przedprodukcyjnym może doprowadzić do zmniejszenia zasobów ludzkich i ekonomicznych, co utrudni dalszy rozwój gminy.
- **Postępujące tempo starzenia się populacji:** Wzrost współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi stawia wyzwania przed systemem opieki społecznej i zdrowotnej.
- **Zmniejszająca się liczba młodych mieszkańców:** Ograniczona oferta edukacyjna i kulturalna oraz brak miejsc pracy na miejscu mogą prowadzić do migracji młodych ludzi do większych miast, co dodatkowo pogłębia problem starzenia się społeczeństwa.
- **Zwiększająca się konkurencja między gminami:** Inne gminy, zwłaszcza te położone bliżej centrów przemysłowych i handlowych, mogą przyciągać inwestycje oraz nowych mieszkańców, co może osłabić pozycję Gminy Starcza w regionie.
- **Zależność od większych ośrodków miejskich:** Brak rozwiniętego przemysłu i miejsc pracy może sprawić, że gmina będzie zależna od gospodarki Częstochowy i innych większych miast. Gospodarcze trudności tych ośrodków mogą negatywnie wpływać na mieszkańców Gminy Starcza.
- **Zmiany legislacyjne i gospodarcze:** Zmieniające się przepisy dotyczące finansowania gmin oraz potencjalne wahania w gospodarce krajowej mogą negatywnie wpłynąć na budżet gminy oraz zdolność do realizacji inwestycji infrastrukturalnych.
- **Niski poziom inwestycji prywatnych:** Niedostateczny rozwój lokalnej gospodarki i brak zachęt dla inwestorów mogą prowadzić do dalszego osłabienia potencjału rozwojowego gminy.
- **Zmiany klimatyczne i zanieczyszczenia zewnętrzne:** Mimo dobrej jakości powietrza w gminie, zanieczyszczenia z sąsiednich regionów mogą wpływać na pogorszenie jakości powietrza, zwłaszcza w okresach zimowych, gdy smog staje się problemem regionalnym.

4. CZĘŚĆ STRATEGICZNA

Niniejszy rozdział zawiera założenia rozwojowe dla Gminy Starcza. Powstał w oparciu o zapisy art. 10e ust. 3 pkt 1-5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153), które wskazują, że strategia rozwoju gminy, poza wnioskami z diagnozy, zawiera w szczególności:

- cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym,
- kierunki działań podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych,
- oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia,
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej,
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Plan strategiczny Gminy Starcza opiera się na czterech priorytetach, które określają kluczowe obszary rozwoju. W ramach każdego priorytetu wyznaczono cele strategiczne, a następnie cele operacyjne, do których przypisano konkretne działania.

Dla każdego z celów operacyjnych określono oczekiwane rezultaty wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia, dzięki którym możliwe będzie weryfikowanie i analizowanie postępów prac oraz określenie efektywności zaplanowanych interwencji.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi z kolei graficzne zestawienie założeń rozwojowych, w tym w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie.

4.1 Wizja Gminy Starcza

Wizja jest obrazem pożądanego przyszłości gminy, którą opracowano uwzględniając funkcje, ofertę oraz potencjał Gminy Starcza.

Gmina Starcza – nowoczesna gmina przyjazna mieszkańcom harmonijnie rozwijająca lokalny potencjał, oparta na aktywnej społeczności, przedsiębiorczości oraz zrównoważonym rozwoju. Jest to miejsce bezpieczne, atrakcyjne dla rodzin, seniorów oraz inwestorów, które dba o środowisko, wykorzystuje innowacyjne rozwiązania i zapewnia wysoką jakość życia swoim mieszkańcom.

W efekcie realizacji strategii rozwoju Gmina Starcza stanie się gminą:

- **Atrakcyjną społecznie i edukacyjnie**, co oznacza w szczególności:
  - zapewnienie wysokiej jakości edukacji z nowoczesnymi zajęciami dodatkowymi (programowanie, robotyka, cyberbezpieczeństwo) oraz placówkami przystosowanymi do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
  - skuteczne działania na rzecz integracji społeczności lokalnej poprzez bogatą ofertę wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych;
  - szerokie wsparcie dla seniorów, obejmujące mobilne usługi zdrowotne, zajęcia aktywizujące oraz rozwiniętą sieć wolontariatu;
  - zwiększenie atrakcyjności dla rodzin z dziećmi poprzez rozwiniętą infrastrukturę przedszkolno-żłobkową oraz działania promocyjne.
- **Dynamiczną gospodarczo i przedsiębiorczą**, co oznacza w szczególności:
  - aktywnie wykorzystywaną strefę aktywności gospodarczej, przyciągającą inwestycje i oferującą nowoczesną, przygotowaną infrastrukturę dla firm;
  - intensywne wsparcie lokalnej przedsiębiorczości poprzez doradztwo, szkolenia, dotacje oraz działania promujące ekologiczne technologie (OZE);
  - rozwiniętą współpracę między przedsiębiorcami, władzami gminy i instytucjami otoczenia biznesu.
- **Ekologiczną i nowoczesnie zarządzaną**, co oznacza w szczególności:
  - efektywną adaptację do zmian klimatycznych poprzez inwestycje w błękitno-zieloną infrastrukturę oraz działania edukacyjne zwiększające świadomość ekologiczną mieszkańców;
  - rozwinięcie systemów retencji wody, gospodarki obiegu zamkniętego oraz nowoczesnych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami (zero waste);

- szeroką promocję odnawialnych źródeł energii i poprawę jakości powietrza dzięki licznym termomodernizacjom budynków.
- **Bezpieczną i odporną na zagrożenia**, co oznacza w szczególności:
  - wysoką jakość infrastruktury bezpieczeństwa, w tym zmodernizowane jednostki OSP, inteligentne systemy monitoringu, nowoczesne obiekty obronne i schrony oraz wyposażenie niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa;
  - kompleksowy system zarządzania kryzysowego obejmujący mobilne centra kryzysowe, systemy ostrzegania oraz strategiczne zapasy dla mieszkańców;
  - wysokie cyberbezpieczeństwo gminy i jej mieszkańców, wsparte regularnymi audytami oraz edukacją cyfrową.

Zarysowana wizja przekłada się na koncentrację działań rozwojowych w 4 priorytetach:

- Priorytet 1. Społeczeństwo, edukacja, kompetencje i jakość życia.
- Priorytet 2. Gospodarka, przedsiębiorczość i lokalny rynek pracy.
- Priorytet 3. Transformacja środowiskowa, infrastruktura i transport.
- Priorytet 4. Bezpieczna i odporna gmina poprzez kulturę i sport.

4.2 Cele strategiczne rozwoju gminy w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzenno-środowiskowym i bezpieczeństwa

W obszarze poszczególnych priorytetów w oparciu o przeprowadzaną diagnozę oraz aspiracje mieszkańców i uwarunkowania zewnętrzne zdefiniowano cele strategiczne, dla których określono cele operacyjne. Należy podkreślić, że wyznaczone cele zarówno strategiczne, jak i operacyjne poprzez wyznaczone kierunki działań są celami w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym, a także bezpieczeństwa, tzn. ich osiągnięcie będzie wpływać na rozwój w tych wymiarach.

W obszarze **PRIORYTETU 1. Społeczeństwo, edukacja, kompetencje i jakość życia** wyznaczono cel strategiczny i cele operacyjne:

CEL STRATEGICZNY 1: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, ROZWÓJ EDUKACJI I AKTYWIZACJA SPOŁECZNA.

- **Cel operacyjny 1.1.** Nowoczesna edukacja i rozwój kompetencji mieszkańców.
- **Cel operacyjny 1.2.** Długoterminowe programy wspierające osoby starsze, aktywizacja seniorów, wzrost dostępności dedykowanych usług zdrowotnych oraz tworzenie miejsc wsparcia seniorów.
- **Cel operacyjny 1.3.** Wzmacnianie kompetencji obywatelskich, rozwój społeczności lokalnej oraz integracja mieszkańców.
- **Cel operacyjny 1.4.** Zatrzymanie negatywnych trendów demograficznych poprzez zwiększenie atrakcyjności gminy dla rodzin z dziećmi.

W obszarze **PRIORYTETU 2. Gospodarka, przedsiębiorczość i lokalny rynek pracy** wyznaczono cel strategiczny i cele operacyjne:

CEL STRATEGICZNY 2: DYNAMICZNA GOSPODARKA I NOWE MIEJSCA PRACY W OPARCIU O LOKALNY POTENCJAŁ.

- **Cel operacyjny 2.1.** Rozwój strefy aktywności gospodarczej i inwestycji.
- **Cel operacyjny 2.2.** Wsparcie przedsiębiorczości oraz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.
- **Cel operacyjny 2.3.** Zrównoważona i ekologiczna gospodarka.

W obszarze **PRIORYTETU 3. Transformacja środowiskowa, infrastruktura i transport** wyznaczono cel strategiczny i cele operacyjne:

CEL STRATEGICZNY 3: NOWOCZESNA I EKOLOGICZNA INFRASTRUKTURA DLA MIESZKAŃCÓW ADAPTUJĄCA DO ZMIAN KLIMATU.

- **Cel operacyjny 3.1.** Zrównoważony rozwój przestrzeni i terenów rekreacyjnych.
- **Cel operacyjny 3.2.** Poprawa jakości powietrza i gospodarka o obiegu zamkniętym.
- **Cel operacyjny 3.3.** Rozwój transportu i infrastruktury technicznej.
- **Cel operacyjny 3.4.** Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie zasobami wodnymi.

- **Cel operacyjny 3.5.** Zastosowanie innowacyjnych rozwiązań w gospodarce odpadami.

W obszarze **PRIORYTETU 4. Bezpieczna i odporna gmina poprzez kulturę i sport** wyznaczono cel strategiczny i cele operacyjne:

CEL STRATEGICZNY 4: ZAPEWNIENIE WYSOKIEGO POZIOMU BEZPIECZEŃSTWA ORAZ ZWIĘKSZENIE ODPORNOŚCI MIESZKAŃCÓW NA SYTUACJE KRYZYSOWE.

- **Cel operacyjny 4.1.** Zapewnienie wyposażenia niezbędnego do zapewnienia bezpieczeństwa.
- **Cel operacyjny 4.2.** Budowa i rozbudowa obiektów obronnych.
- **Cel operacyjny 4.3.** Edukacja i działania informacyjne dla mieszkańców.
- **Cel operacyjny 4.4.** Zapewnienie niezbędnych środków w sytuacji zagrożenia mieszkańców.
- **Cel operacyjny 4.5.** Cyberbezpieczeństwo oraz ochrona danych mieszkańców i instytucji gminnych.

4.3 Kierunki działań podejmowane do osiągnięcia celów strategicznych

W poniższej tabeli zaprezentowano kierunki działań, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów strategicznych.

Tabela 1. Kierunki działań podejmowane do osiągnięcia celów strategicznych

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ
PRIORYTET 1. Społeczeństwo, edukacja, kompetencje i jakość życia	
CS 1. WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, ROZWÓJ EDUKACJI I AKTYWIZACJA SPOŁECZNA	
CO 1.1. Nowoczesna edukacja i rozwój kompetencji mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> ● Modernizacja placówek edukacyjnych oraz opiekuńczo-wychowawczych, w tym dostosowanie ich do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami.

	<ul style="list-style-type: none"> ● Nowoczesne zajęcia dodatkowe i warsztaty dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych (np. programowanie, robotyka, drukowanie 3D, sztuczna inteligencja, cyberbezpieczeństwo). ● Wprowadzenie nagród wójta gminy dla najzdolniejszych uczniów bądź partnerstwo z fundacjami wspierającymi edukację.
<p>CO 1.2. Długoterminowe programy wspierające osoby starsze, aktywizacja seniorów, wzrost dostępności dedykowanych usług zdrowotnych oraz tworzenie miejsc wsparcia seniorów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Tworzenie programów aktywizujących zgodnych z polityką senioralną, takich jak zajęcia sportowe, artystyczne czy edukacyjne. ● Wspieranie powstawania lokalnych grup wolontariatu do pomocy osobom starszym. ● Mobilne centra i usługi medyczne – bezpłatne badania i konsultacje medyczne świadczone w miejscu zamieszkania. ● Rozszerzenie działalności służby zdrowia. ● Budowa i wspieranie tworzenia obiektów aktywizacji osób starszych (Domu Seniora / Domu Wsparcia Seniora) wraz z zapewnieniem niezbędnego wyposażenia.
<p>CO 1.3. Wzmacnianie kompetencji obywatelskich, rozwój społeczności lokalnej oraz integracja mieszkańców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Wsparcie organizacji lokalnych festynów, warsztatów i wydarzeń integrujących społeczność, promujących lokalną tożsamość. ● Wdrożenie lokalnej platformy cyfrowej do informowania o ważnych dla mieszkańców kwestiach oraz zarządzania inicjatywami społecznymi. ● Współorganizacja dni otwartych w szkole, przedszkolu i wspieranie placówek oświatowo-wychowawczych i kultury.

	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa centrum kultury wraz z wyposażeniem. • Wspieranie organizacji pozarządowych w aplikowaniu o środki zewnętrzne.
CO 1.4. Zatrzymanie negatywnych trendów demograficznych poprzez zwiększenie atrakcyjności gminy dla rodzin z dziećmi.	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa żłobka oraz rozwój infrastruktury przedszkola i żłobka. • Kampanie promujące korzystanie z usług żłobkowych. • Organizacja wydarzeń promujących gminę jako miejsce przyjazne dla rodzin z dziećmi.
PRIORYTET 2. Gospodarka, przedsiębiorczość i lokalny rynek pracy	
CS 2. DYNAMICZNA GOSPODARKA I NOWE MIEJSCA PRACY W OPARCIU O LOKALNY POTENCJAŁ	
CO 2.1. Rozwój strefy aktywności gospodarczej i inwestycji.	<ul style="list-style-type: none"> • Przeznaczenie terenów pod inwestycje i ich uzbrojenie w infrastrukturę. • Organizowanie spotkań z inwestorami, na których prezentowane będą lokalne możliwości biznesowe.
CO 2.2. Wsparcie przedsiębiorczości oraz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania, wsparcie szkoleniowe, doradztwo oraz programy wsparcia finansowego dla MŚP.
CO 2.3. Zrównoważona i ekologiczna gospodarka.	<ul style="list-style-type: none"> • Informowanie przedsiębiorców o korzyściach ekonomicznych z inwestowania w OZE.
PRIORYTET 3. Transformacja środowiskowa, infrastruktura i transport	
CS 3. NOWOCZESNA I EKOLOGICZNA INFRASTRUKTURA DLA MIESZKAŃCÓW ADAPTUJĄCA DO ZMIAN KLIMATU	
CO 3.1. Zrównoważony rozwój przestrzeni i terenów	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa boiska wielofunkcyjnego wraz z infrastrukturą sportową.

rekreacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> ● Rozwój i powstawanie nowych obiektów aktywności fizycznej i wypoczynku na świeżym powietrzu. ● Tworzenie ścieżek rowerowych i chodników, ciągów pieszo-rowerowych.
CO 3.2. Poprawa jakości powietrza i gospodarka o obiegu zamkniętym.	<ul style="list-style-type: none"> ● Promocja odnawialnych źródeł energii, w tym pozyskanie dofinansowania na OZE. ● Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz wspieranie działań termomodernizacyjnych budynków prywatnych mieszkańców gminy.
CO 3.3. Rozwój transportu i infrastruktury technicznej.	<ul style="list-style-type: none"> ● Modernizacja dróg lokalnych oraz towarzyszącej infrastruktury. ● Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego (energooszczędneho). ● Modernizacja ujęć wody i rozbudowa sieci wodociągowej. ● Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków wraz z przepompowniami. ● Rozbudowa sieci kanalizacyjnej. ● Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy (połączenia z sąsiednimi gminami). ● Promocja rozbudowy sieci światłowodowej i przyłączy Internetu światłowodowego.
CO 3.4. Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie zasobami wodnymi.	<ul style="list-style-type: none"> ● Wspieranie wdrażania rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury. ● Retencja wód opadowych poprzez tworzenie zbiorników i systemów nawadniających.

	<ul style="list-style-type: none"> ● Program edukacji klimatycznej dla mieszkańców w zakresie odporności na zmiany klimatu.
<p>CO 3.5. Zastosowanie innowacyjnych rozwiązań w gospodarce odpadami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Modernizacja punktów selektywnej zbiórki odpadów. ● Promocja systemu kompostowania wśród mieszkańców. ● Promocja systemu „zero waste” w urzędach i instytucjach publicznych jako model dla mieszkańców. ● Kampanie edukujące dzieci i młodzież nt. segregacji odpadów.
<p>PRIORYTET 4. Bezpieczna i odporna gmina poprzez kulturę i sport</p>	
<p>CS 4. ZAPEWNIENIE WYSOKIEGO POZIOMU BEZPIECZEŃSTWA ORAZ ZWIĘKSZENIE ODPORNOŚCI MIESZKAŃCÓW NA SYTUACJE KRYZYSOWE</p>	
<p>CO 4.1. Zapewnienie wyposażenia niezbędnego do zapewnienia bezpieczeństwa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Modernizacja lokalnych jednostek OSP oraz zakup nowoczesnego sprzętu ratowniczo-gaśniczego oraz organizacja szkoleń. ● Niezbędne szkolenia dla służb gminy, w tym jednostek podległych. ● Instalacja monitoringu wizyjnego w miejscach kluczowych dla bezpieczeństwa publicznego (np. drogi, place zabaw, szkoły, boisko sportowe, ośrodki zdrowia). ● Budowa i wyposażenie lokalnych punktów kryzysowych (np. schronienia tymczasowe). ● Inteligentny system monitoringu z analityką obrazu – automatyczne wykrywanie nietypowych sytuacji, np. pożarów, kradzieży czy wypadków drogowych.

	<ul style="list-style-type: none"> ● Zastosowanie technologii LED z zasilaniem awaryjnym w kluczowych miejscach gminy na wypadek blackoutów.
<p>CO 4.2. Budowa i rozbudowa obiektów obronnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Budowa nowych obiektów obronnych. ● Adaptacja wybranych obiektów użyteczności publicznej na potrzeby schronów lub punktów ochrony ludności. ● Stworzenie lokalnego centrum zarządzania kryzysowego współpracującego z powiatem i województwem. ● Wyznaczenie i oznaczenie na mapie dostępnych schronów, miejsc ewakuacji i punktów zbiórek kryzysowych. ● Zapewnienie łatwego dostępu mieszkańców do schronów oraz bezpiecznych miejsc zgromadzeń w sytuacjach kryzysowych. ● Budowa i adaptacja budynków użyteczności publicznej – remont, nadbudowa, przebudowa, rozbudowa budynków użyteczności wraz z wyposażeniem niezbędnym do zapewnienia bezpieczeństwa (w tym szkoły, przedszkola itp.).
<p>CO 4.3. Edukacja i działania informacyjne dla mieszkańców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Organizowanie warsztatów pierwszej pomocy oraz zachowania w sytuacjach kryzysowych. ● Stworzenie filmów instruktażowych dotyczących pierwszej pomocy oraz zachowania podczas kryzysu dostępnych online.

	<ul style="list-style-type: none"> ● Organizacja dni bezpieczeństwa połączonych z pokazami służb ratunkowych (straż, policja, pogotowie, wojsko). ● Kampanie społeczne informujące mieszkańców o procedurach bezpieczeństwa, sposobach postępowania w sytuacjach zagrożenia oraz sygnałach alarmowych.
<p>CO 4.4. Zapewnienie niezbędnych środków, w tym środków technicznych w sytuacji zagrożenia mieszkańców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Utrzymywanie rezerw strategicznych środków pierwszej pomocy oraz produktów podstawowej potrzeby (żywność, woda, lekarstwa). ● Współpraca z lokalnymi przedsiębiorstwami i organizacjami pozarządowymi w zakresie magazynowania i szybkiego dostarczania środków pierwszej potrzeby mieszkańcom w sytuacji kryzysowej. ● Opracowanie i wdrożenie lokalnych planów zarządzania kryzysowego i ewakuacji mieszkańców.
<p>CO 4.5. Cyberbezpieczeństwo oraz ochrona danych mieszkańców i instytucji gminnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Audyt bezpieczeństwa cyfrowego instytucji publicznych oraz wdrażanie zaleceń wynikających z tych audytów. ● Wdrożenie jednolitego systemu ochrony danych cyfrowych w instytucjach gminnych. ● Organizacja szkoleń dla pracowników instytucji publicznych dotyczących zagrożeń cyfrowych, phishingu, bezpieczeństwa informacji oraz ochrony danych osobowych. ● Kampanie społeczne dotyczące bezpiecznego korzystania z internetu, zwłaszcza dla młodzieży i seniorów.

	<ul style="list-style-type: none"> • Promowanie wiedzy o cyber zagrożeniach wśród mieszkańców (kampanie informacyjne, poradniki online, warsztaty praktyczne).
--	---

Źródło: Opracowanie własne

4.4 Rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2025 poz. 1153) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Niezbędnym elementem procesu zarządzania strategicznego gminą jest ciągle monitorowanie oraz prowadzenie okresowej ewaluacji strategii rozwoju. W zakresie monitorowania przygotowywane będzie coroczne sprawozdanie. Wójt, w drodze zarządzenia, określi szczegółowy zakres zadań komórek urzędu gminy oraz jej jednostek organizacyjnych w zakresie obowiązków sprawozdawczych oraz wskaże osobę odpowiedzialną za koordynację przygotowania rocznego sprawozdania.

Sprawozdawczość z realizacji strategii będzie realizowana w oparciu o dwa elementy:

- analizę wskaźnikową,
- sprawozdanie z realizacji kierunków działań określonych w strategii.

Za sprawozdanie z realizacji kierunków działań określonych w strategii będzie odpowiedzialny Zespół Wdrażający, powołany przez Wójta oddzielnym zarządzeniem.

W ramach Zespołu mogą zostać powołane grupy robocze odpowiedzialne za realizację poszczególnych kierunków działań.

Coroczne sprawozdanie zawierać powinno również:

- informacje o projektach rozpoczętych i realizowanych w danym roku,
- informacje o projektach zakończonych w danym roku wraz z oceną rezultatów projektu,

- informacje o istotnych zmianach zachodzących w gminie,
- wartości kluczowych wskaźników monitorowania rezultatów strategii.

Analiza wskaźnikowa powinna uwzględniać wskaźniki określone w strategii, z których kluczowe znaczenie mają wskaźniki zgromadzone w poniższej tabeli. Mogą one być poszerzane lub zamieniane, zgodnie z potrzebami systemu monitorowania i ewaluacji. Analiza powinna być realizowana każdorazowo z wykorzystaniem jednego źródła danych, prowadzona w sposób dynamiczny, wskazując zmianę, jej zakres i kierunek, a także – w przypadku niepożądanych tendencji – rekomendacje zmierzające do poprawy funkcjonowania systemu wdrażania. W toku procesu oceny wdrażania strategii kierunki i dynamika zmian wskaźników powinny zostać ocenione w kontekście tendencji otoczenia i innych zmiennych.

Ponadto, rekomenduje się, aby w połowie okresu obowiązywania i wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2035 oraz po jej zakończeniu przeprowadzić badanie ewaluacyjne, w celu uzyskania praktycznych wniosków, które posłużą udoskonaleniu bieżącej lub przyszłej interwencji strategicznej. Ewaluacja może zostać zrealizowana w formie spotkania z udziałem władz samorządowych oraz najważniejszych interesariuszy lokalnych i partnerów realizacyjnych. Pożądanym jest, aby badania ewaluacyjne były wspierane przez niezależnych ekspertów zewnętrznych, co pozwoli na uwzględnienie wiedzy eksperckiej, doświadczenia i potencjału instytucji wyspecjalizowanych w tego typu badaniach, a także na zapewnienie bezstronności i obiektywizmu w procesie oceny.

Wyżej wymienione materiały i informacje będą podstawą dla Wójta Gminy Starcza do podejmowania oceny realizacji strategii, proponowania priorytetów realizacyjnych podpartych budżetowo, wprowadzania uzupełnień oraz dokonywania niezbędnych i uzasadnionych zmian w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne.

Tabela 2. Rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

CELE OPERACYJNE	REZULTATY	WSKAŹNIKI
PRIORYTET 1. Społeczeństwo, edukacja, kompetencje i jakość życia		
CS 1. WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, ROZWÓJ EDUKACJI I AKTYWIZACJA SPOŁECZNA		
<p>CO 1.1. Nowoczesna edukacja i rozwój kompetencji mieszkańców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Lepsza jakość edukacji oraz wzrost umiejętności i kompetencji, w tym cyfrowych, wśród mieszkańców gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba zmodernizowanych placówek opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych. ● Liczba nowych urządzeń multimedialnych zakupionych dla szkół. ● Liczba osób korzystających z nowych form zajęć dodatkowych. ● Liczba uczniów otrzymujących nagrody edukacyjne.
<p>CO 1.2. Długoterminowe programy wspierające osoby starsze, aktywizacja seniorów, wzrost dostępności dedykowanych usług zdrowotnych oraz tworzenie miejsc wsparcia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Poprawa jakości życia, zdrowia i integracji społecznej seniorów. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba programów aktywizujących seniorów. ● Liczba uczestników programów aktywizujących seniorów. ● Liczba inicjatyw międzypokoleniowych. ● Liczba seniorów korzystających z

<p>seniorów.</p>		<p>mobilnych usług zdrowotnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Liczby oferowanych usług przez placówkę służby zdrowia. ● Zwiększenie liczby wizyt lekarskich na terenie gminy. ● Liczba seniorów objętych regularnymi badaniami profilaktycznymi. ● Liczba miejsc wsparcia dla seniorów.
<p>CO 1.3. Wzmacnianie kompetencji obywatelskich, rozwój społeczności lokalnej oraz integracja mieszkańców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Zwiększenie integracji społecznej i tożsamości lokalnej mieszkańców poprzez wzrost ich zaangażowania obywatelskiego, skuteczniejszą współpracę władz gminy z mieszkańcami oraz organizacjami pozarządowymi, a także poprzez rozwój infrastruktury kulturalne. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba wydarzeń i festynów integracyjnych. ● Liczba mieszkańców uczestniczących w wydarzeniach integracyjnych. ● Liczba użytkowników platformy cyfrowej do informowania o ważnych dla mieszkańców kwestiach oraz zarządzania inicjatywami społecznymi. ● Liczba dni otwartych w szkole i przedszkolu. ● Funkcjonowanie ośrodka kultury.

		<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wniosków o dofinansowanie złożonych przez lokalne organizacje pozarządowe. • Liczba wspólnych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe i gminę.
<p>CO 1.4. Zatrzymanie negatywnych trendów demograficznych poprzez zwiększenie atrakcyjności gminy dla rodzin z dziećmi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej Gminy Starcza dla rodzin z dziećmi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych miejsc w żłobku i przedszkolu. • Liczba nowych miejsc aktywizacji seniorów. • Liczba rodzin korzystających z usług żłobkowych. • Liczba dzieci w żłobku. • Liczba dzieci w przedszkolu. • Dodatnie saldo migracji wewnętrznej. • Liczba opinii pozytywnych mieszkańców nt. infrastruktury opiekuńczo-wychowawczej i edukacyjnej (ankiety).
<p>PRIORYTET 2. Gospodarka, przedsiębiorczość i lokalny rynek pracy</p>		
<p>CS 2. DYNAMICZNA GOSPODARKA I NOWE MIEJSCA PRACY W OPARCIU O LOKALNY POTENCJAŁ</p>		

<p>CO 2.1. Rozwój strefy aktywności gospodarczej i inwestycji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Zwiększenie konkurencyjności gospodarczej gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Powierzchnia terenów inwestycyjnych przygotowanych do użytku. ● Liczba zorganizowanych spotkań promujących ofertę inwestycyjną gminy. ● Liczba firm rozpoczynających działalność gospodarczą w gminie. ● Liczba miejsc pracy.
<p>CO 2.2. Wsparcie przedsiębiorczości oraz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Lepsze warunki rozwoju oraz poprawa kondycji finansowej MŚP. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia doradczego i finansowego. ● Liczba przeprowadzonych szkoleń i spotkań biznesowych. ● Liczba utrzymanych na rynku MŚP przez co najmniej 2 lata od otrzymania wsparcia.
<p>CO 2.3. Zrównoważona i ekologiczna gospodarka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Wzrost świadomości ekologicznej przedsiębiorców. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba przedsiębiorstw poinformowanych o korzyściach ekonomicznych gospodarki ekologicznej. ● Liczba firm wdrażających technologie OZE.

		<ul style="list-style-type: none"> • Liczba inwestycji ekologicznych. •
PRIORYTET 3. Transformacja środowiskowa, infrastruktura i transport		
CS 3. NOWOCZESNA I EKOLOGICZNA INFRASTRUKTURA DLA MIESZKAŃCÓW ADAPTUJĄCA DO ZMIAN KLIMATU		
CO 3.1. Zrównoważony rozwój przestrzeni i terenów rekreacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości i dostępności infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowych. • Długość ścieżek rowerowych. • Długość nowych ciągów pieszych i chodników. • Liczba mieszkańców regularnie korzystających z infrastruktury sportowej.
CO 3.2. Poprawa jakości powietrza i gospodarka o obiegu zamkniętym.	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i wzrost efektywności energetycznej budynków publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba budynków publicznych po termomodernizacji. • Liczba instalacji OZE.
CO 3.3. Rozwój transportu i infrastruktury technicznej.	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowa poprawa jakości i dostępności infrastruktury technicznej oraz transportowej w gminie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Długość wyremontowanych dróg. • Liczba wypadków drogowych na terenie gminy. • Liczba nowych połączeń komunikacyjnych. • Liczba nowo powstałych lub zmodernizowanych

		<p>punktów oświetlenia ulicznego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Długość sieci wodociągowej. • Długość sieci kanalizacyjnej. • Długość sieci światłowodowej. • Liczba rozbudowanych i/lub modernizowanych oczyszczalni ścieków wraz z przepompowniami. • Liczba przyłączy Internetu światłowodowego.
<p>CO 3.4. Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie zasobami wodnymi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa odporności gminy na ekstremalne zjawiska pogodowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba powstałych rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury. • Liczba zbiorników retencyjnych. • Liczba mieszkańców uczestniczących w szkoleniach klimatycznych.
<p>CO 3.5. Zastosowanie innowacyjnych rozwiązań w gospodarce odpadami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie efektywności systemu gospodarki odpadami w gminie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość zmodernizowanych punktów selektywnej zbiórki odpadów. • Liczba przydomowych kompostowników. • Ilość odpadów poddanych recyklingowi.

		<ul style="list-style-type: none"> • Liczba urzędów i instytucji publicznych, w których przeprowadzono akcje promujące system „zero waste”. • Liczba mieszkańców uczestniczących w programach edukacyjnych dot. gospodarki „zero waste” i segregacji odpadów. • Spadek ilości odpadów zmieszanych (kg/osobę).
--	--	--

PRIORYTET 4. Bezpieczna i odporna gmina poprzez kulturę i sport

CS 4. ZAPEWNIENIE WYSOKIEGO POZIOMU BEZPIECZEŃSTWA ORAZ ZWIĘKSZENIE ODPORNOŚCI MIESZKAŃCÓW NA SYTUACJE KRYZYSOWE

<p>CO 4.1. Rozwój infrastruktury zapewniającej bezpieczeństwo mieszkańców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa bezpieczeństwa publicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zmodernizowanych obiektów OSP. • Liczba zakupionego nowoczesnego sprzętu ratowniczo-gaśniczego. • Średni czas dojazdu jednostek OSP na miejsce zdarzenia. • Liczba zamontowanych kamer monitoringu. • Liczba zbudowanych lokalnych punktów kryzysowych.
---	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie inteligentnego systemu monitoringu z analityką obrazu. • Wdrożenie technologii LED z zasilaniem awaryjnym w kluczowych miejscach gminy.
<p>CO 4.2. Budowa i rozbudowa obiektów obronnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Większa dostępność miejsc schronienia i lepsze zarządzanie kryzysowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych i dostosowanych schronów. • Liczba mieszkańców poinformowanych o lokalizacji najbliższego schronu. • Powstanie lokalnego centrum zarządzania kryzysowego współpracującego z powiatem i województwem. • Liczba zbudowanych i zaadaptowanych budynków użyteczności publicznej.
<p>CO 4.3. Edukacja i działania informacyjne dla mieszkańców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lepsze przygotowanie mieszkańców na sytuacje kryzysowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zorganizowanych warsztatów pierwszej pomocy oraz zachowania w sytuacjach kryzysowych. • Liczba uczestników warsztatów bezpieczeństwa.

		<ul style="list-style-type: none"> • Liczba opublikowanych online filmów instruktażowych dotyczących pierwszej pomocy oraz zachowania podczas kryzysu. • Liczba dni bezpieczeństwa połączonych z pokazami służb ratunkowych. • Liczba uczestników dni bezpieczeństwa. • Liczba kampanii społeczne informujące mieszkańców o procedurach bezpieczeństwa.
<p>CO 4.4. Zapewnienie niezbędnych środków w sytuacji zagrożenia mieszkańców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Skuteczne lokalne plany zarządzania kryzysowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wielkość strategicznych rezerw materiałowych. • Liczba opracowanych i wdrożonych lokalnych planów zarządzania kryzysowego i ewakuacji mieszkańców. • Liczba przeprowadzonych ćwiczeń zarządzania kryzysowego w gminie.
<p>CO 4.5. Cyberbezpieczeństwo oraz ochrona danych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost poziomu bezpieczeństwa cyfrowego mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych audytów bezpieczeństwa. • Funkcjonujący jednolity system ochrony danych

<p>mieszkańców i instytucji gminnych.</p>		<p>cyfrowych w instytucjach gminnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Liczba szkoleń dla pracowników instytucji publicznych dotyczących zagrożeń cyfrowych i cyberbezpieczeństwa. ● Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w szkoleniach dotyczących zagrożeń cyfrowych i cyberbezpieczeństwa ● Liczba kampanii społecznych dotyczących bezpiecznego korzystania z internetu. ● Liczba działań promujących wiedzę o cyber zagrożeniach wśród mieszkańców.
---	--	---

Zródło: Opracowanie własne

4.5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Ustawa z 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw wprowadziła w Ustawie o samorządzie gminnym element strategii rozwoju gminy pn. „model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy”. Obowiązek opracowania modelu stanowi próbę odzwierciedlenia założeń reformy systemu zarządzania rozwojem kraju.

Ogólnie, model to celowo uproszczony obraz rzeczywistości. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Starcza jest rozumiany jako uproszczony, docelowy układ elementów składowych jej przestrzeni, w tym:

- struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych,
- system powiązań przyrodniczych,
- główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych,
- główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.

Model nie zawiera funkcji przeznaczenia terenu. Jego rolą jest zobrazowanie przyjętej wizji rozwoju, do powstania której przyczynią się efekty realizacji celów rozwojowych strategii, również tych z zakresu zagospodarowania przestrzennego.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy nie jest planem zagospodarowania przestrzennego. Składa się on z części tekstowej oraz graficznej. Ustalenia modelu zostaną uszczegółowione w planie ogólnym gminy poprzez wyznaczenie stref planistycznych. Model nie określa powierzchni poszczególnych funkcji czy stref planistycznych.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy stanowi układ przestrzenny kształtujący jej funkcjonalność, na który składa się rozmieszczenie głównych elementów przyrodniczych i społeczno-gospodarczych oraz obszarów wyróżniających się charakterem i dynamiką procesów rozwojowych wraz z ich zależnościami i powiązaniem wewnętrznymi i zewnętrznymi.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy powinien być zgodny z modelami struktury funkcjonalno-przestrzennej w strategiach nadrzędnych. Takimi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Strategia Rozwoju Subregionu Północnego Województwa Śląskiego i Strategia Rozwoju Powiatu Częstochowskiego.

Obowiązująca Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” przyjęta przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą nr VI/24/1/2020 z dnia 19 października 2020 r., nie zawiera modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, ani rekomendacji w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej.

Gmina Starcza wchodzi w skład Związku Gmin i Powiatów Subregionu Północnego Województwa Śląskiego. Strategia ponadlokalna pn. „Strategia Rozwoju Subregionu Północnego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030” stanowiąca załącznik do uchwały z dnia 5 września 2023 r. zawiera ramowy model funkcjonalno-przestrzenny Subregionu Północnego oraz rekomendacje do polityk przestrzennych. W odniesieniu do aktualnych uwarunkowań Gminy Starcza, takich jak brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, presja urbanizacyjna wynikająca z migracji oraz potrzeba ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych, polityka przestrzenna gminy powinna uwzględniać następujące ustalenia i rekomendacje:

- respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju postulującej harmonijne kształtowanie struktury zabudowy mieszkaniowej, gospodarczej oraz wysokiej jakości środowiska przyrodniczego,
- segregację ruchu pieszego, ruchu rowerowego i samochodowego w obszarach zabudowy mieszkaniowej oraz w obszarze obiektów i urządzeń rekreacyjnych i atrakcji turystycznych,
- kreowanie funkcji usługowych w centrach gmin na obszarach koncentracji zabudowy mieszkaniowej,
- przeciwdziałanie nadmiernemu „rozlewaniu się” zabudowy na cenne przyrodniczo tereny zielone i otwarte,
- promowanie stosowania technologii niskoemisyjnych w budownictwie mieszkaniowym,
- rozwój obszarów mieszkaniowo-usługowych w oparciu o rzeczywiste potrzeby demograficzne i społeczne, z zachowaniem wysokiej jakości przestrzeni publicznych,
- ograniczenie rozwoju zabudowy mieszkaniowej i produkcyjnej na terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- rozwój systemu sieci tras rowerowych i pieszo-rowerowych i ich integracja wewnątrz gmin i w układach ponadlokalnych,
- rozwój energetyki niskoemisyjnej i zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, w tym podejmowanie działań wskazujących w dokumentach planistycznych możliwość realizacji tego typu inwestycji,
- realizację błękitno-zielonej infrastruktury,

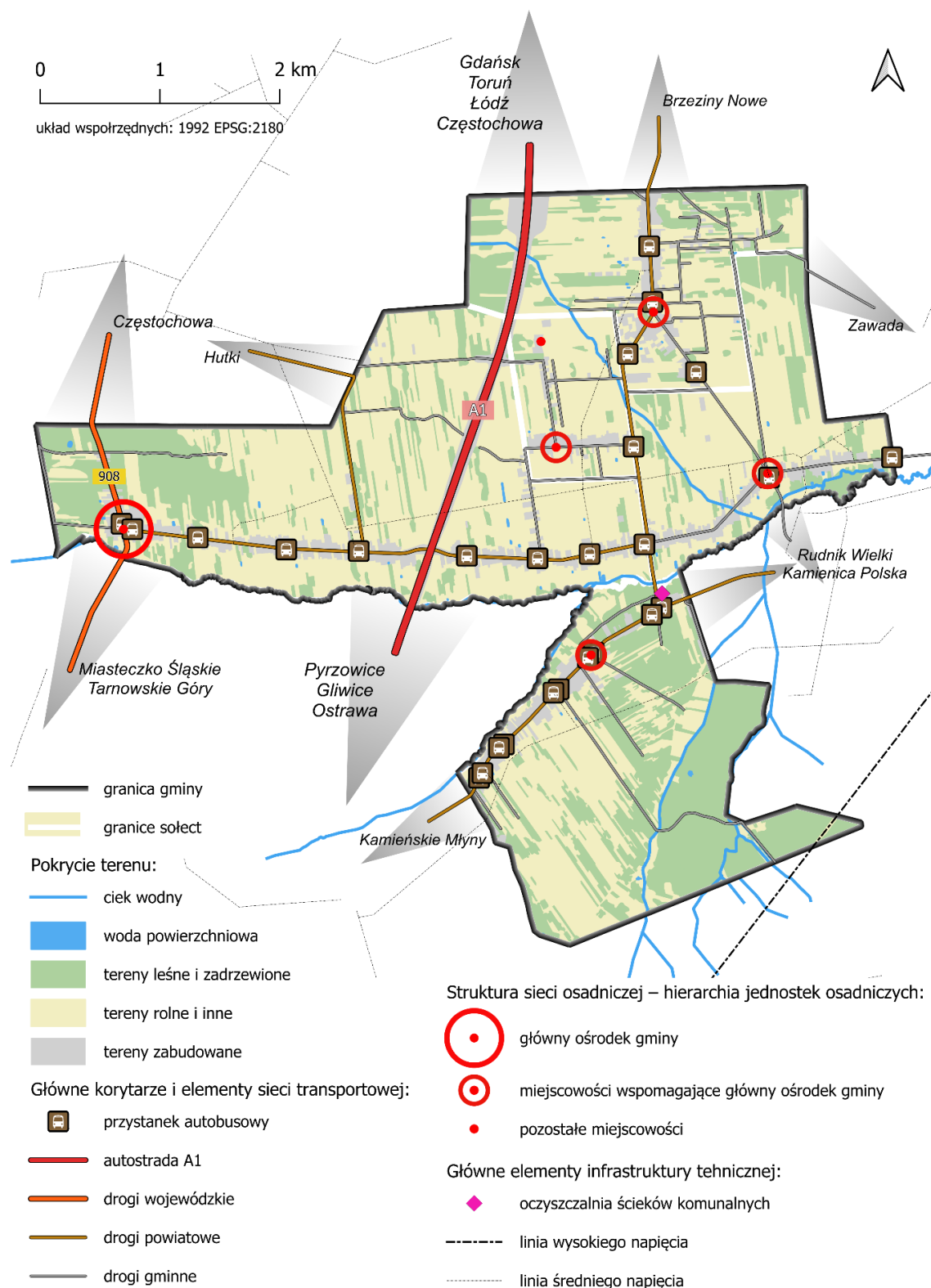
- wyłączenie obszarów chronionych, korytarzy ekologicznych i ich sąsiedztwa oraz gleb o wysokiej klasie bonitacyjnej i wysokiej produktywności rolniczej z działań inwestycyjnych.

Obszar Gminy Starcza według dokumentu znajduje się na terenie subregionalnego obszaru strategicznej interwencji, w którym kluczowymi działaniami powinny być:

- działania w zakresie poprawy dostępności do usług społecznych i rynkowych oferowanych w centrach rozwoju poprzez:
  - rozwój lokalnej infrastruktury usługowej,
  - poprawę skomunikowania gminy z Częstochową,
  - rozwój sieci światłowodowej,
- rozwój infrastruktury komunalnej, w tym wodnej, kanalizacyjnej i gazowej.

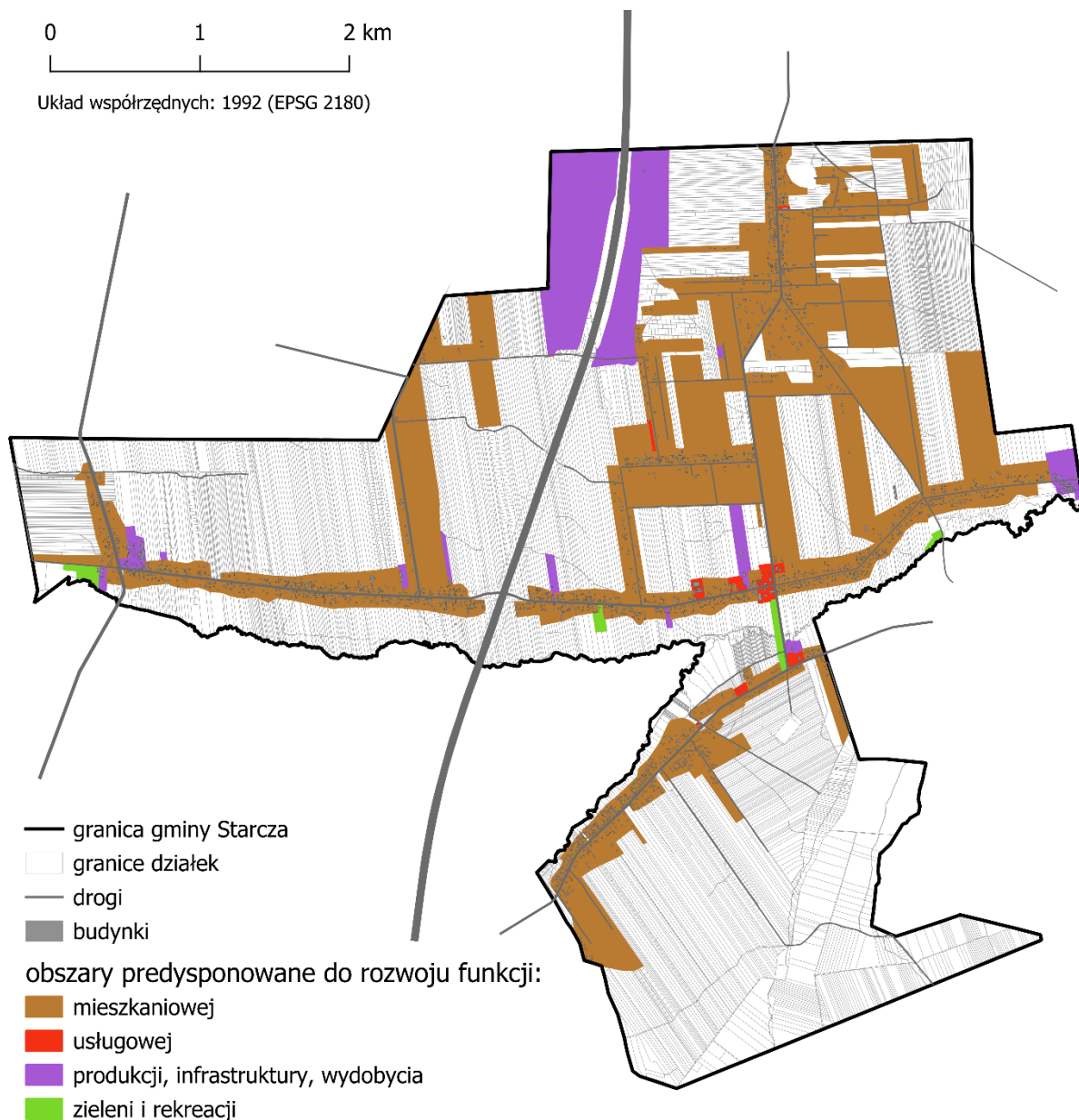
Powiat częstochowski nie posiada aktualnie obowiązującej strategii rozwoju, w dokumencie „Strategia Rozwoju Powiatu Częstochowskiego na lata 2016 – 2020” nie opracowano modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej i nie wskazano rekomendacji w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej. Podstawowe elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa śląskiego określono w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, przyjętego uchwałą nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z 2016 r., poz. 4619). Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy wskazuje pożądane kierunki rozwoju przestrzennego i powiązań funkcjonalnych w horyzoncie czasowym 2035+.

Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Starcza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie: Baza danych obiektów topograficznych (BDOT10k) <https://mapy.geoportal.gov.pl/>, dane urzędu Gminy Starcza.

Rysunek 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Starcza – obszary predysponowane do rozwoju poszczególnych funkcji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędy Gminy Starcza, Geoportal.gov.pl (Baza danych obiektów topograficznych (BDOT10k)).

4.5.1 Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Gmina Starcza położona jest w północnej części województwa śląskiego, na styku wiejskich obszarów funkcjonalnych i południowej granicy aglomeracji częstochowskiej. Pomimo swojego typowo wiejskiego charakteru, lokalizacja gminy

jest uznawana za korzystną z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego, przede wszystkim ze względu na bliskość miasta Częstochowy oraz dostępność istotnych szlaków komunikacyjnych, w tym autostrady A1.

Odległość od Częstochowy – głównego ośrodka miejskiego regionu wynosi około 20 km, natomiast od stolicy województwa, Katowic około 70 km. W otoczeniu gminy znajdują się również inne istotne ośrodki miejskie o funkcji powiatowej: Lubliniec, Myszków oraz Tarnowskie Góry, oddalone odpowiednio o ok. 30–32 km. W bliskim sąsiedztwie znajdują się także mniejsze miasta, takie jak Woźniki (oddalone o ok. 13 km), Kalety czy Miasteczko Śląskie (ok. 20 km), z którymi gmina pozostaje w powiązaniach funkcjonalnych, głównie w zakresie usług, zatrudnienia i transportu.

Sieć osadnicza gminy ma strukturę rozproszoną, typową dla terenów wiejskich, z brakiem wyraźnie wyodrębnionego ośrodka miejskiego. Centrum życia administracyjnego, edukacyjnego i usługowego gminy koncentruje się na styku sołectw Starcza i Własna, gdzie zlokalizowane są najważniejsze instytucje publiczne.

Strukturę sieci osadniczej Gminy tworzą (w kolejności według liczby mieszkańców):

- główny ośrodek Gminy (siedziba):
  - Starcza (1197 mieszkańców)
- miejscowości wspomagające główny ośrodek Gminy:
  - Klepaczka (199 mieszkańców)
  - Łysiec (625 mieszkańców)
  - Rudnik Mały (501 mieszkańców)
  - Własna (369 mieszkańców)²

Wieś Starcza ma charakter wielodrożnicy, typowy dla osadnictwa wiejskiego z zabudową rozłokowaną wzdłuż kilku dróg o nieregularnym układzie. Zabudowa mieszkaniowa, usługowa i rolnicza przenika się w strukturze przestrzennej, a centrum funkcjonalne gminy koncentruje się w obrębie ulic Gminnej i Szkolnej. Taki typ wsi, choć mniej zwarty, sprzyja integracji funkcji mieszkalnej i gospodarczej oraz zachowaniu wiejskiego charakteru osadnictwa.

² Raport o stanie Gminy Starcza za rok 2024, <https://www.gmina-starcza.pl/kategorie/raport-o-stanie-gminy>

Brak aktów prawa miejscowego skutkuje koniecznością wydawania pozwoleń na budowę w postaci decyzji o warunkach zabudowy. Nowa zabudowa lokalizowana jest przede wszystkim jako uzupełnienie istniejącej struktury osadniczej z tendencją do wykorzystania pustych działek przyległych do dróg publicznych. Jednakże zdarzają się też przykłady rozproszonej zabudowy.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, najczęściej wydawane pozwolenia na budowę dotyczą:

- budynków mieszkalnych jednorodzinnych,
- budynków gospodarczych i garażowych,
- obiektów usługowo-biurowych,
- przebudowy i rozbudowy istniejących budynków,
- realizacji infrastruktury technicznej, w tym sieci kanalizacyjnych, wodociągowych, gazowych oraz instalacji wewnętrznych.

Na etapie opracowywania planu ogólnego, dla terenów przewidzianych pod zabudowę, należy uwzględnić odpowiednią ilość zieleni urządzonej i nieurządzonej, stwarzającej warunki do rekreacji. Szczególną uwagę należy zwrócić na obszary zagrożone powodzią oraz doliny cieków wodnych, gdzie lokalizacja nowej zabudowy powinna być ograniczona. Równie istotne jest zachowanie ciągłości i integralności kompleksów leśnych oraz innych wartościowych przyrodniczo terenów. Ośrodkiem usług lokalnych pozostaje pogranicze miejscowości Starcza i Własna. Wskazane jest planowanie funkcjonalnych powiązań między terenami zabudowy a przestrzeniami publicznymi.

4.5.2 System powiązań przyrodniczych

Gmina Starcza mimo dużego zalesienia nie posiada rozbudowanej sieci powiązań przyrodniczych. Jedynym prawnie chronionym elementem sieci przyrodniczej jest fragment Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” zlokalizowany w zachodniej części miejscowości Starcza. W gminie nie występują ważne korytarze ekologiczne o randze krajowej, jednakże jako istotne obszary przemieszczania się organizmów i podtrzymywania ciągłości przyrodniczej można wskazać cieki wodne: Kamieniczka, Zimna Woda, Siedlecka Struga, a także lokalne potoki i rowy melioracyjne oraz kompleksy leśne i zadrzewienia. W sąsiedniej gminie Boronów, na

terenie parku krajobrazowego znajduje się rezerwat przyrody Rajchowa Góra. W miejscowości Hutki, niedaleko granicy gminy, na Terenie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego znajduje się pomnik przyrody – wiąz górski.

Jako główną barierę ekologiczną można wskazać autostradę A1 i drogę wojewódzką DW908. Według danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad wzdłuż autostrady A1 na odcinku Zawodzie– Woźniki (odcinek H) zlokalizowano³:

- Dolne przejście pod obiektem mostowym PZD-1 dla dużych zwierząt z wykorzystaniem naturalnego cieku,
- Dolne przejścia dla średnich zwierząt– 7 obiektów,
- Przejścia dla płazów– 13 obiektów (w tym 3 zespolone z ciekim),
- Dolne przejścia dla małych zwierząt– 13 obiektów (w tym 8 zespolonych z ciekim),
- Zbiorniki dla płazów– 7 sztuk.

Brakuje jednak informacji o dokładnej lokalizacji przejść, stąd nie wiadomo, ile z nich znajduje się w granicach Gminy Starcza i jak wpływają one na przebieg szlaków migracyjnych rangi lokalnej.

Na terenie Gminy Starcza wzdłuż północnego odcinka autostrady A1 zlokalizowano 3 ekrany akustyczne o łącznej długości około 700 m. Należy jednak zaznaczyć, że ten odcinek ekranów akustycznych jest niewystarczający do pełnej ochrony mieszkańców przed hałasem komunikacyjnym generowanym przez autostradę A1. Mieszkańcy oraz władze Gminy Starcza podejmują starania o rozbudowę ekranów akustycznych. Wszelkie planowane rozbudowy ekranów akustycznych muszą być realizowane z zachowaniem uwagi na korytarze ekologiczne i lokalne ciągi migracyjne. Choć teren wzdłuż autostrady A1 w gminie Starcza nie znajduje się na trasie krajowych korytarzy ekologicznych, to pełni rolę lokalnych ciągów migracyjnych, zwłaszcza dla gatunków związanych z mozaiką środowisk leśno-polnych. Ekrany dźwiękochłonne ograniczają hałas, ale mogą stanowić też pewnego

³ Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (<https://www.gov.pl/web/gddkia/a1-tuszyn--pyrzowice-odcinek-h-wezel-zawodzie-bez-wezla--wezel-wozniki-z-wezlem>)

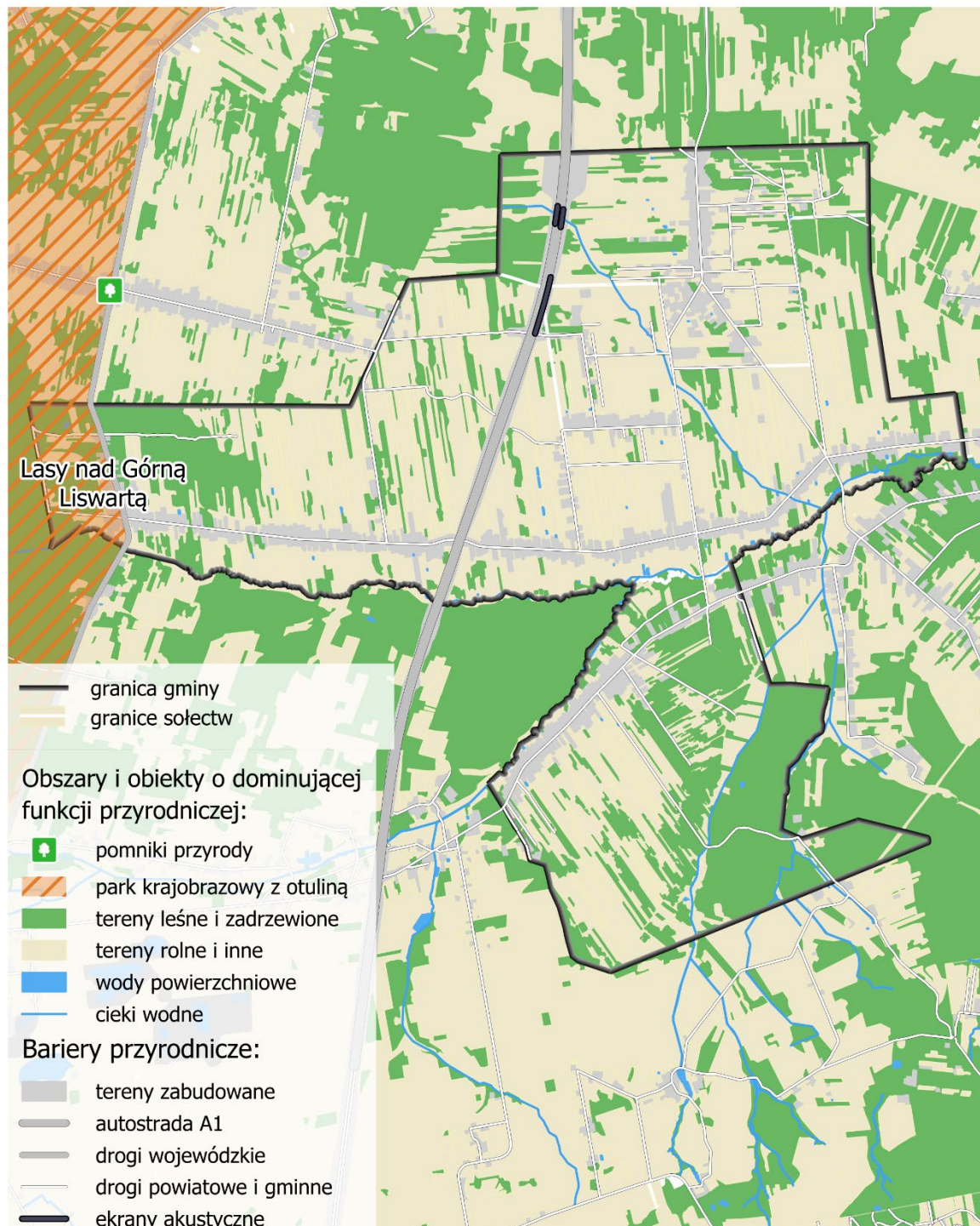
rodzaju barierę ekologiczną, jeśli nie zostały prawidłowo skoordynowane z przejściami dla zwierząt.

Choć na terenie Gminy Starcza nie występują inne formy ochrony przyrody poza fragmentem Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą, obszar ten cechuje się korzystnymi warunkami środowiskowymi, a obecność terenów leśnych, polnych oraz niewielki stopień przekształcenia przestrzeni sprzyja warunkom dla rozwoju turystyki przyrodniczej i rekreacyjnej. Bardziej szczegółowe działania w zakresie powiązań przyrodniczych opisano w podrozdziale „Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu”.

Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Starcza system powiązań przyrodniczych

0 1 2 km

Układ współrzędnych 1992 EPSG:2180

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Baza danych obiektów

topograficznych (BDOT10k), <https://mapy.geoportal.gov.pl/>, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>.

4.5.3 Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Lokalizacja Gminy Starcza stwarza korzystne warunki komunikacyjne, zarówno w ujęciu lokalnym, jak i regionalnym. Lokalizacja gminy w bezpośrednim sąsiedztwie głównych szlaków komunikacyjnych sprzyja rozwojowi funkcji transportowych, gospodarczych i mieszkaniowych. Przez gminę Starcza przebiega droga krajowa nr. 1 (DK1), łącząca północ Polski (Gdańsk) z południem (Cieszyn), na odcinku przebiegającym przez gminę Starcza ma status autostrady A1 i stanowi część międzynarodowego szlaku komunikacyjnego E75 (łączącego Skandynawię z południem Europy).

Autostrada A1 zapewnia szybkie i bezpośrednie połączenia drogowe zarówno z aglomeracją górnośląską, Częstochową, Łodzią jak i z północną częścią kraju: Toruniem, Grudziądem czy Trójmiastem. Na terenie gminy zlokalizowane są dwa miejsca obsługi podróżnych (MOP Starcza Zachód i MOP Starcza Wschód). Nie ma jednak bezpośredniego zjazdu z autostrady A1 do Gminy Starcza. Najbliższy możliwy zjazd z autostrady znajduje się w na pograniczu sąsiedniej gminy Konopiska z miastem Częstochowa (zjazd Częstochowa/ Tarnowskie Góry na DW 908) oraz na terenie miasta Woźniki (zjazd Kalety/ Woźniki/ Koziegłowy).

Zachodnią część Gminy Starcza przecina droga wojewódzka nr 908 (DW 908), która łączy miasto Częstochowa z Tarnowskimi Górami. Droga wojewódzka zapewnia dogodny transport między najważniejszymi ośrodkami miejskimi i wpływa pozytywnie na rozwój gospodarczy gmin wzdłuż jej przebiegu. Droga ta umożliwia dostęp do autostrady A1 oraz wspiera lokalny transport publiczny.

Sieć transportową gminy uzupełniają drogi powiatowe oraz gminne.

W gminie zlokalizowane jest 26 przystanków autobusowych⁴, głównie wzdłuż dróg powiatowych. Na terenie Gminy Starcza funkcjonuje bezpłatna komunikacja

⁴ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

publiczna w ramach gminnych przewozów pasażerskich użyteczności publicznej.⁵

Obsługiwane są dwie linie autobusowe:

Łysiec – Starcza przez Własną oraz Rudnik Mały, oraz Łysiec – Starcza przez Klepaczkę. Trasy te zapewniają mieszkańcom dostęp do kluczowych instytucji takich jak Urząd Gminy, szkoła podstawowa, przedszkole oraz kościół. Komunikacja lokalna przewoźnika GTV BUS zapewnia też połączenia z gminy Starcza przez miejscowości Kamienica - Lubsza - Woźniki - Miasteczko Śląskie do Tarnowskich Gór. W gminie Starcza funkcjonują przystanki obsługiwane także przez komunikację powiatową. Dzięki temu możliwe są bezpośrednie połączenia z sąsiednią gminą – Kamienica Polska i Częstochową (linia 165 JURABUS).

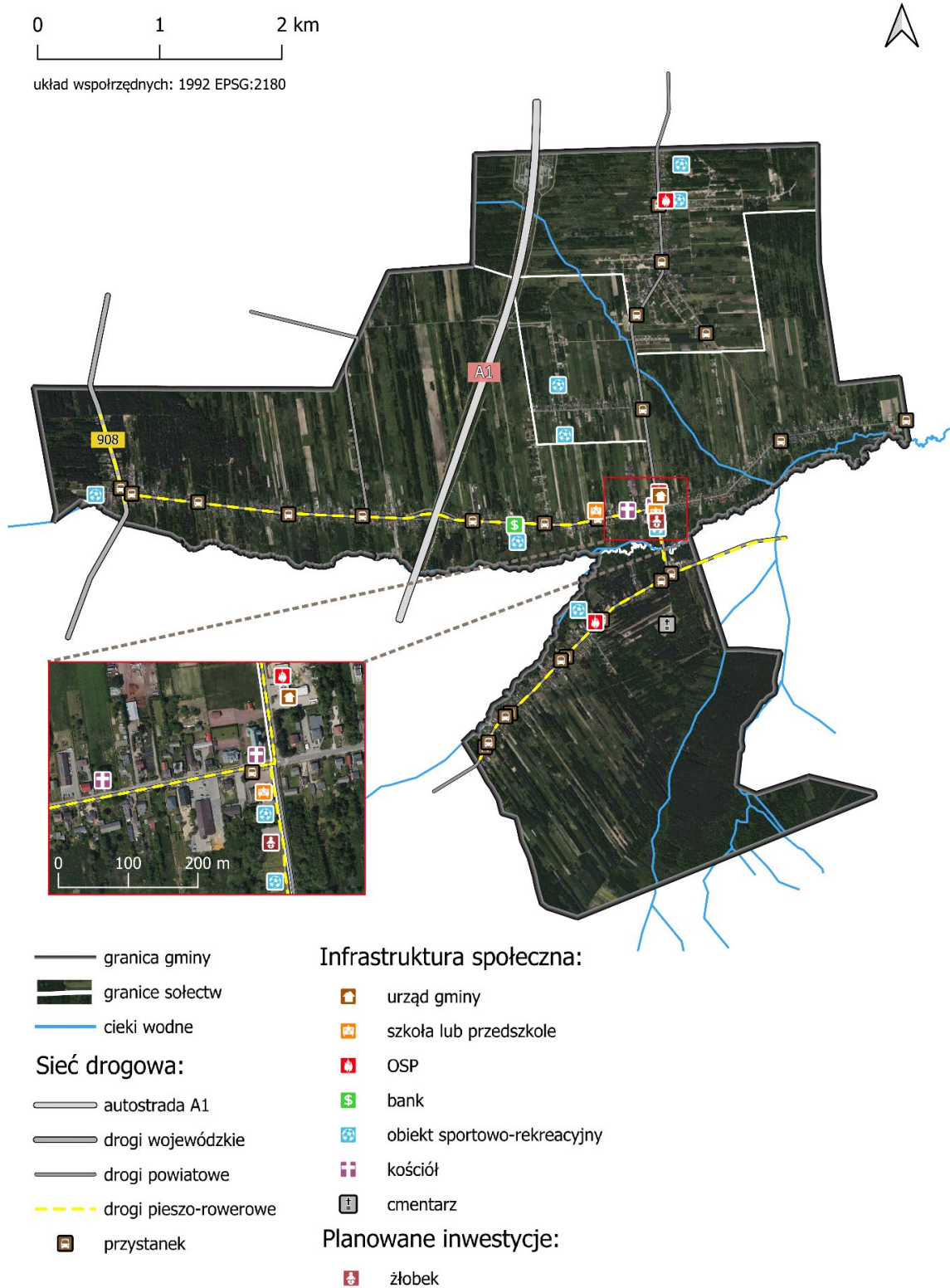
Długość dróg dla rowerów w 2024 roku w gminie Starcza wynosiła 8,2 km⁶. Istniejące drogi rowerowe miały charakter ciągów pieszo rowerowych, poprowadzonych wzdłuż głównych ulic gminy: Szkolnej, Śląskiej i Targowej⁷. Przez gminę Starcza nie przebiegają żadne rowerowe szlaki turystyczne. Brakuje również wyznaczonych pieszych szlaków turystycznych i spacerowych. Utworzenie wymienionych szlaków stanowiłoby istotny atut w aspekcie turystycznym i mogłoby znacząco podnieść atrakcyjność gminy.

⁵ Raport o stanie gminy za 2024 r. <https://www.gmina-starcza.pl/kategorie/raport-o-stanie-gminy>

⁶ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

⁷ Google Street View (stan na lipiec 2025 r.)

Rysunek 6 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Starcza – sieć transportowa, infrastruktura społeczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Geoportal.gov.pl (Baza danych obiektów topograficznych (BDOT10k), Główny Urząd Nadzoru Budownego), Google Street View (stan na lipiec 2025 r.).

4.5.4 Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Gmina Starcza posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną i społeczną. Gminę charakteryzuje występowanie rozbudowanej sieci kanalizacyjnej i wodociągowej.

Długość eksploatowanej sieci wodociągowej w gminie w 2024 roku wynosiła 39,8 km, zapewniając tym samym dostęp do bieżącej wody pitnej dla 89,6% mieszkańców gminy. W 2024 r. do sieci wodociągowej przyłączone było 888 budynków mieszkalnych⁸.

Infrastruktura techniczna obejmuje także system kanalizacyjny o długości 32,7 km, będący w całości w zarządzie gminy. Gmina posiada własną oczyszczalnię ścieków komunalnych w miejscowości Rudnik Mały, w 2024 r. w gminie istniało 51 zbiorników bezodpływowych i 11 przydomowych oczyszczalni. Mimo widocznych postępów, pełne pokrycie siecią kanalizacyjną nie zostało jeszcze osiągnięte. Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2024 r. wynosiła 2368 osób⁹, co stanowi około 82% wszystkich mieszkańców gminy.

Absolutnie największym wyzwaniem w gminie jest ograniczona przepustowość oczyszczalni ścieków. Ze względu na systematycznie rosnącą liczbę podłączonych gospodarstw domowych obiekt nie jest w stanie w pełni efektywnie obsłużyć zapotrzebowania. W konsekwencji w 2023 roku odnotowano 5 awarii gminnej oczyszczalni ścieków oraz 4 awarie w 2024 roku¹⁰.

W związku z tym niezbędna jest jej rozległa modernizacja i rozbudowa. Zgodnie z raportem gminy za rok 2023 i 2024, prowadzone są programy modernizacji oczyszczalni ścieków oraz budowy nowych fragmentów sieci kanalizacyjnej, co ma zwiększyć dostęp mieszkańców do nowoczesnych rozwiązań infrastrukturalnych, wpłynąć na mniejszą awaryjność systemu i podnieść jakość świadczonych usług.

⁸ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

⁹ Tamże

¹⁰ Tamże

Ujęcie wody również wymaga modernizacji, aby zapewnić niezawodne i bezpieczne zaopatrzenie mieszkańców w wodę pitną.

Zgodnie z Ustawą z dnia z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Gmina Starcza organizuje system odbierania odpadów komunalnych dla właścicieli nieruchomości na jej terenie. Gmina organizuje także zbiórki odpadów wielogabarytowych a gminny punkt selektywnej zbiorki odpadów komunalnych (PSZOK) zlokalizowany jest w miejscowości Rudnik Mały, obok gminnej oczyszczalni ścieków.

Gmina Starcza korzysta z energii elektrycznej dostarczanej przez sieć elektroenergetyczną zarządzaną przez operatora systemu dystrybucyjnego, którym w tym regionie jest TAURON Dystrybucja S.A. z oddziałem w Opolu. Przez teren gminy przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne średniego napięcia i tylko jedna napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110kV. Linia wysokiego napięcia przecina zalesiony obszar miejscowości Rudnik Mały, na jej południowym wschodzie i przesyła energię na odcinku Wrzosowa – Miasteczko Śląskie/ Kalety.

Sieć ciepłownicza w gminie opiera się głównie na indywidualnych systemach grzewczych z kotłami na paliwo stałe, takie jak węgiel i drewno. W 2024 roku z instalacji gazowych korzystało jedynie 45,2% mieszkańców, co jest znacząco niższym wskaźnikiem niż średnia województwa śląskiego (67%)¹¹. Należy jednak zaznaczyć, że wskaźnik ten dotyczy dostępu do sieci (gazyfikacji) i obejmuje również wykorzystanie gazu do celów innych niż centralne ogrzewanie. W związku z tym, faktyczny udział gospodarstw domowych ogrzewanych gazem jest niższy. Gmina aktywnie wspiera rozwój odnawialnych źródeł energii, czego przykładem jest członkostwo w Kłastrze Energii Powiatu Częstochowskiego oraz realizacja programu „Czyste Powietrze”. Zgodnie z raportem gminy za 2024 rok, własne środki budżetowe są również przeznaczane na inwestycje w OZE dla budynków użyteczności publicznej.

Dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych i powiatowych, skomunikowana z drogą wojewódzką, w połączeniu z bliskością autostrady A1, zapewnia Gminie Starcza

¹¹ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

dogodny dostęp do większych ośrodków miejskich, takich jak Częstochowa, Katowice czy Gliwice. Ta korzystna lokalizacja tworzy ważne korytarze komunikacyjne, łączące północ i południe kraju, co znacznie ułatwia zarówno codzienne podróże mieszkańców, jak i transport towarów przez przedsiębiorstwa działające na terenie gminy.

W gminie Starcza zlokalizowane są instytucje użyteczności publicznej: Urząd Gminy, Ośrodek Zdrowia, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, filia Urzędu Pocztowego w Kamienicy Polskiej i filia Międzypowiatowego Banku Spółdzielczego w Myszkowie oraz Gminna Biblioteka Publiczna. W zakresie edukacji w gminie Starcza zlokalizowane jest:

- Gminne przedszkole publiczne,
- Szkoła Podstawowa im. Józefa Lompy.

W Gminie Starcza brakuje szkół ponadpodstawowych oraz placówek opieki nad najmłodszymi dziećmi, w tym żłobka. Zgodnie z informacjami zawartymi w „Raporcie o stanie gminy za rok 2024” oraz w budżecie gminy, rozpoczęto budowę żłobka w ramach rządowego programu „Maluch+”. Żłobek zlokalizowany będzie na działce o numerze 984/3, przy ulicy Targowej, w sąsiedztwie Gminnej Biblioteki Publicznej i Przedszkola. Inwestycja zakłada budowę parterowego budynku w technologii tradycyjnej, zapewniającego opiekę dla 40 dzieci. Projekt przewiduje pełną dostępność obiektu dla osób z niepełnosprawnościami oraz rodziców z małymi dziećmi. Realizacja zadania zaplanowana jest na lata 2024–2026, a finansowanie pochodzić będzie z Krajowego Planu Odbudowy, środków budżetu państwa oraz budżetu gminy¹².

Na terenie gminy nie funkcjonuje instytucja kultury, taka jak centrum kultury, które mogłoby pełnić funkcję lokalnego centrum życia społecznego i kulturalnego. Podjęto jednak działania zmierzające do utworzenia takiego obiektu, jego powstanie może znacząco wzmocnić integrację społeczną i rozwój inicjatyw oddolnych.

¹² Uchwała nr 53.VII.2024 Rady Gminy Starcza z dnia 19 grudnia 2024 r. W sprawie budżetu Gminy Starcza na 2025 rok

Wśród planowanych przedsięwzięć Gmina Starcza wskazuje także na potrzebę stworzenia dedykowanej infrastruktury wsparcia senioralnego poprzez realizację odrębnej inwestycji pod nazwą Dom Seniora / Dom Wsparcia Seniora.

Główne elementy infrastruktury społecznej w gminie Starcza stanowią:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Starczy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,

Ważną rolę integracyjną i tożsamościową odgrywają także miejsca kultu religijnego:

- Kościół parafialny N.M.P. Częstochowskiej w Starczy,
- Drewniany kościół parafii Kościoła Starokatolickiego Mariawitów,

lokalne jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej:

- OSP Starcza,
- OSP Rudnik Mały,
- OSP Łysiec,

oraz miejsca wspierające aktywność lokalnej społeczności:

- Świetlica wiejska we Własnej,
- Świetlica wiejska w Rudniku Małym,
- Świetlica wiejska w Łyścu.

Gmina Starcza posiada rozbudowaną infrastrukturę rekreacyjną, na terenie gminy funkcjonują boiska piłkarskie, boiska wielozadaniowe, place zabaw, siłownie plenerowe i altanki. Przy szkole podstawowej w Starczy znajduje się także pełnowymiarowa hala sportowa wspierająca aktywność sportową dzieci i młodzieży. Należy jednak podkreślić, że większość tych obiektów powstała jeszcze w poprzednich dekadach i obecnie jest w znacznym stopniu wyeksploatowana i przestarzała. Konieczna jest ich modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury o nowe elementy, w szczególności boisko ze sztuczną nawierzchnią i oświetleniem. Tego rodzaju inwestycje nie tylko poprawiłyby jakość życia lokalnej społeczności, lecz także przyczyniłyby się do rozwoju oferty turystycznej i kulturalnej gminy.

4.6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Starcza zostały opracowane do roku 2035 i lata następne. W kształtowaniu i prowadzeniu polityki przestrzennej kontynuowane będą dotychczasowe zasady i ustalenia, z uwzględnieniem zachodzących dynamicznych zmian w otoczeniu. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy powinny umożliwiać jej zrównoważony rozwój, wzmacniać ład przestrzenny i odporność społeczną na sytuacje kryzysowe.

W związku z dodatnim saldem migracji do Gminy Starcza oraz rozwojem funkcji mieszkaniowej kluczowe dla gminy powinno być inwestowanie w infrastrukturę komunalną – dalsza rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie całej gminy. W związku z rosnącą liczbą gospodarstw domowych niezbędna jest także modernizacja i rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków oraz ujęcia wody. Gmina Starcza powinna skupić się na polityce kształtowania ładu przestrzennego poprzez uzupełnianie stref istniejącej zabudowy oraz wyznaczanie nowych stref w obszarach sprzyjających poprawie zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Turystyka w gminie może opierać się w dużej mierze na zachowanym, czystym środowisku naturalnym, które stanowi jej największy atut. Niska emisja zanieczyszczeń oraz dostęp do terenów zielonych sprzyjają wypoczynkowi na świeżym powietrzu i rekreacji. Taki stan środowiska stwarza możliwości rozwijania tras pieszo-rowerowych, obiektów sportu i rekreacji oraz korzystania z przyrodniczych zasobów Parku Krajobrazowego. Jednocześnie atrakcją dla turystów stanowić mogą lokalne zabytki.

4.6.1 Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Największą powierzchnię Gminy Starcza zajmują użytki rolne, w tym głównie grunty orne, łąki i pastwiska.

Gmina Starcza znajduje się w śląskiej strefie oceny jakości powietrza (kod PL2405). Stan środowiska przyrodniczego i jakość powietrza Gminy Starcza określić można

jako dobry, w 2023 r. na obszarze gminy nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnego poziomu stężeń zanieczyszczenia powietrza substancjami chemicznymi ze względu na ochronę zdrowia ludności oraz ochronę roślin¹³.

Na jakość powietrza atmosferycznego w Gminie Starcza wpływają przede wszystkim emisje pyłów i gazów, których źródłem są: tzw. emisja niska, emisja niezorganizowana, procesy energetyczne i przemysłowe, zlokalizowane głównie poza granicami gminy. Najpoważniejszym lokalnym źródłem zanieczyszczeń powietrza w gminie jest tzw. niska emisja, pochodząca z indywidualnych pieców grzewczych i lokalnych kotłowni węglowych. Spaliny wydostające się na niewielką wysokość nad powierzchnię terenu (do około 40 m) mają bezpośredni negatywny wpływ na lokalną jakość powietrza. W celu poprawy stanu środowiska powinny być stopniowo zastępowane mniej emisyjnymi źródłami ciepła¹⁴.

Istotnym czynnikiem wpływającym na degradację środowiska na terenie Gminy Starcza jest hałas. Głównym źródłem emisji hałasu drogowego jest autostrada A1 i droga wojewódzka DW908, a także sieć dróg powiatowych i gminnych. Hałas jest istotnym źródłem uciążliwości dla znacznej części mieszkańców. Gmina Starcza powinna prowadzić działania inwestycyjne i organizacyjne w celu poprawy klimatu akustycznego terenów zamieszkałych.

Dla obszaru Gminy obowiązuje Program ochrony środowiska dla Gminy Starcza na lata 2019-2023 z perspektywą do roku 2025 oraz Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Starcza na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2030, w którym przyjęto cel strategiczny:

- redukcja emisji dwutlenku węgla do 2030 roku i ograniczenie zużycia energii do roku 2030, w tym wzrost udziału energii z OZE.

¹³ Uchwała Nr VII/5/1/2024 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 23 września 2024 r. Program Ochrony Środowiska dla województwa śląskiego

¹⁴ Uchwała nr 153.XXI.2020 Rady Gminy Starcza z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Aktualizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Starcza na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2030

Cel strategiczny jest możliwy do osiągnięcia poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- Wzrost liczby budynków komunalnych, mieszkalnych i użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji,
- Redukcja zanieczyszczeń atmosfery przez likwidację tzw. „niskiej emisji” z sektora mieszkalnictwa,
- Podniesienie poziomu wykorzystania OZE w gospodarstwach indywidualnych i przedsiębiorstwach oraz budynkach użyteczności publicznej,
- Wzrost liczby zmodernizowanych systemów grzewczych i wprowadzonych w tym zakresie technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii,
- Modernizacja oświetlenia,
- Modernizacja stanu nawierzchni dróg lokalnych oraz wdrażanie usprawnień technologii informacyjno-komunikacyjnych w sektorze transportu poprzez: wprowadzanie nowoczesnych systemów zarządzania ruchem, wykorzystanie aplikacji mobilnych do informacji o kursach komunikacji publicznej,
- Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Starcza poprzez edukację i lokalne akcje proekologiczne (np. sprzątnięcie terenów otwartych, sadzenie drzew),
- Ograniczenie zużycia i kosztów energii używanej przez odbiorców przez wdrażanie efektywnych rozwiązań energetycznych i edukację w zakresie oszczędzania energii,
- Wprowadzenie nowoczesnych technologii w budownictwie takich jak dobre ocieplenie budynku (ściany, dach, okna) oraz nowoczesne systemy ogrzewania i chłodzenia (pompy ciepła, piece kondensacyjne),
- Wdrożenie działań nie inwestycyjnych z zakresu efektywności energetycznej i zarządzania energią w Gminie, zielonych zamówień publicznych.

Obszar Gminy Starcza jest ubogi w formy ochrony przyrody i krajobrazu. Jedyną formą ochrony zlokalizowaną w obrębie Gminy Starcza jest fragment Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”, który obejmuje tereny leśne zachodniej części Gminy w sołectwie Starcza, zajmując obszar 54 hektarów na terenie gminy. Obszar Parku charakteryzuje się dużą różnorodnością i atrakcyjnością botaniczną. Znajdują się tu dwa torfowiska wysokie, gdzie występuje roślinność

wyspecjalizowana, nie spotykana w innych zbiorowiskach, torfowiska są ważnym miejscem rozrodczym płazów.

Ze względu na wysokie walory środowiska naturalnego, dokumenty planistyczne opracowywane na poziomie gminy powinny w sposób kompleksowy uwzględniać konieczność ochrony cennych obszarów przyrodniczych oraz dążyć do zachowania ich spójności przestrzennej i funkcjonalnej w krajobrazie. Z uwagi na brak obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania, kwestie te powinny zostać ujęte w opracowywanym planie ogólnym gminy, jako istotny element kształtowania ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

4.6.2 Zasady gospodarowania wodami na obszarze Gminy Starcza, zarządzania ryzykiem powodziowym i przeciwdziałania skutkom suszy

Gmina Starcza położona jest w obszarze dorzecza Odry, w regionie wodnym Warty, podlega pod Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu, Zarząd Zlewni w Sieradzu, Nadzór Wodny w Częstochowie.

4.6.2.1 Zasady gospodarowania wodami

Na terenie Gminy Starcza obowiązuje „Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry”. Od dnia 24 lutego 2024 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry stanowiące załącznik do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 335). Jest to dokument planistyczny, który m.in. opisuje stan wód powierzchniowych i podziemnych, określa cele środowiskowe dla jednolitych części wód i obszarów chronionych oraz wskazuje zadania prowadzące do osiągnięcia dobrego stanu wód. Dokument ten stanowi podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości.

Gmina Starcza znajduje się na terenie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych, dla których w granicach gminy obowiązują następujące ustalenia:

Kamieniczka, kod RW600006181189, status: naturalna część wód, słaby stan ekologiczny, stan ogólny: zły stan wód. Cele środowiskowe dla JCWP:

- umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO]; pozostałe wskaźniki – II klasa jakości),
- stan chemiczny dobry.

Poza obowiązkową realizacją katalogu działań krajowych, wdraża się zestaw działań podstawowych:

- realizacja działań wynikających z opracowania powstałego w ramach działania RWP_01.05, w tym m.in.:
  - Budowa/modernizacja oczyszczalni ścieków
  - Budowa/modernizacja sieci kanalizacyjnej
  - Programy wsparcia finansowego budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków
  - Programy wsparcia finansowego budowy i remont bezodpływowych zbiorników na ścieki,
- przygotowanie analizy techniczno-ekonomicznej gospodarowania ściekami w obszarze niezurbanizowanym na obszarze gminy w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń komunalnych do wód.

Gmina w większości znajduje się na jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 99, kod GW600099; stan chemiczny dobry, stan ilościowy dobry, stan ogólny dobry.

Cele środowiskowe dla JCWPd:

- dobry stan chemiczny,
- dobry stan ilościowy.

Poza obowiązkową realizacją katalogu działań krajowych, dla JCWPd zaplanowano działanie podstawowe: wydanie rozporządzenia ustanawiającego obszar ochronny zbiornika wód śródlądowych, w drodze aktu prawa miejscowego dla GZWP nr 326 (Zbiornik Częstochowa (E))¹⁵.

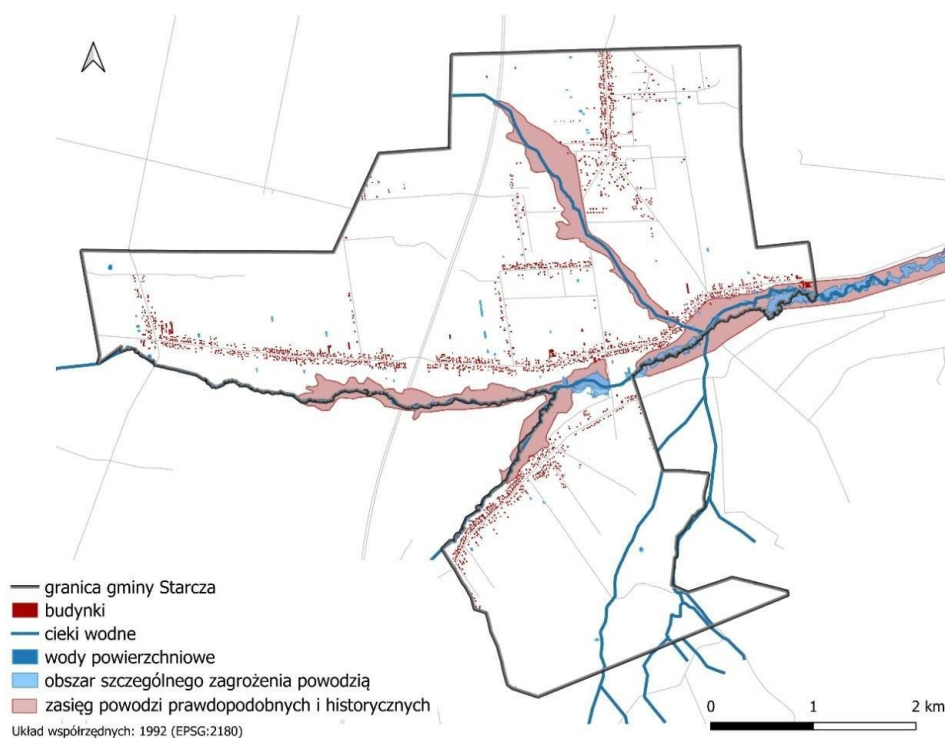
¹⁵ <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

4.6.2.2 Zasady zarządzania ryzykiem powodziowym

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia „Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry” (Dz.U. 2022 poz. 2714 z dnia 2022.12.22) zawiera ustalenia dotyczące zagrożenia powodziowego na obszarze Gminy Starcza.

Na obszarze Gminy Starcza występuje obszar szczególnego zagrożenia powodzią i obszar zagrożenia powodzią rzeczną, w planie nie stwierdzono obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi na skutek zniszczenia budowli piętrzących. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią zlokalizowany jest częściowo wzdłuż granicy Gminy Starcza – w południowej części sołectwa Własna oraz na granicy sołectw Rudnik Mały i Starcza. Szczególne zagrożenie powodziowe występuje wzdłuż koryta rzeki Kamieniczka. Obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi rzecznych pokrywa się z obszarem szczególnego zagrożenia powodzią.

Rysunek 6. Zasięg obszarów zagrożonych powodzią na terenie Gminy Starcza

Źródło: opracowano na podstawie: mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, powódzie historyczne, powódzie prawdopodobne; Baza danych WMS (<https://dane.gov.pl/>; <https://wody.isok.gov.pl/>).

Zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, w szczególności Ramową Dyrektywą Wodną (2000/60/WE), w Polsce obowiązuje zlewniowy system zarządzania zasobami wodnymi, obejmujący podział kraju na obszary dorzeczy, regiony wodne oraz zlewnie. Gmina Starcza położona jest w dorzeczu Odry, które ma charakter międzynarodowy, obejmując swoim zasięgiem terytoria Polski, Czech oraz Niemiec.

Polska uczestniczy w pracach Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem, której zadaniem jest koordynacja działań zmierzających do poprawy stanu wód, ograniczenia zanieczyszczeń oraz wdrażania wspólnych celów środowiskowych. Choć Gmina Starcza nie leży w bezpośredniej strefie przygranicznej, jest objęta krajowymi oraz wspólnotowymi celami gospodarowania wodami w dorzeczu Odry.

4.6.2.3 Zasady przeciwdziałania skutkom suszy

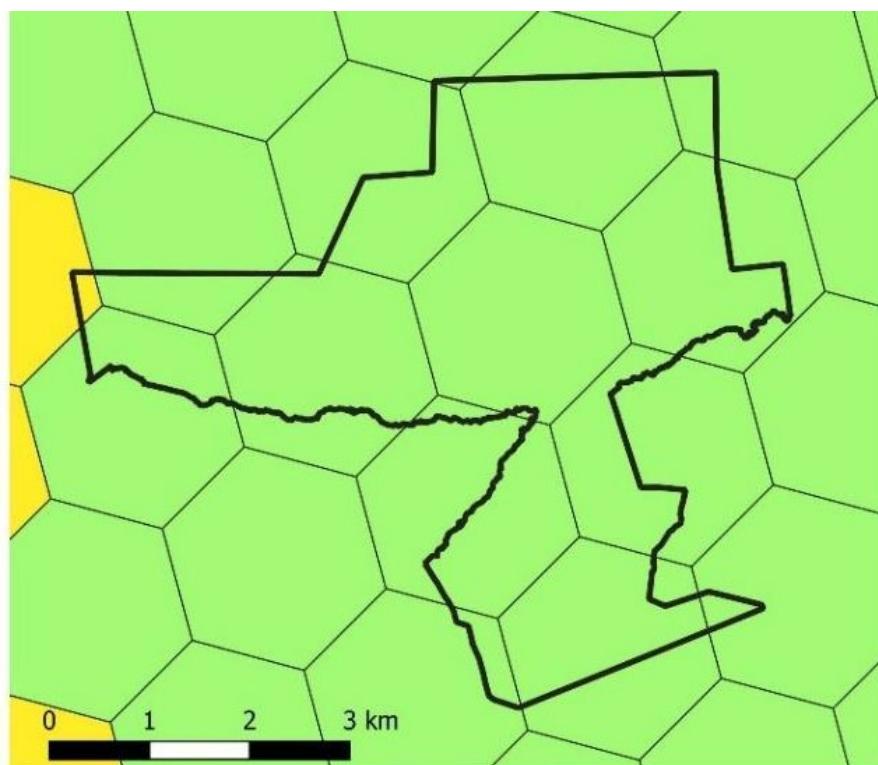

Gmina Starcza leży na terenach umiarkowanie i silnie zagrożonych suszą atmosferyczną, hydrologiczną, hydrogeologiczną oraz słabo zagrożonych suszą rolniczą.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia „Planu przeciwdziałania skutkom suszy” (Dz.U. z 2021r., poz. 1615) zawiera ustalenia dotyczące zagrożenia suszą dotyczące Gminy Starcza. Stopień zagrożenia suszą obszaru Gminy Starcza, w podziale na poszczególne rodzaje suszy:

- zagrożenie suszą atmosferyczną: klasa III (silne zagrożenie) na obszarze całej gminy z wyjątkiem południowo-wschodniej części miejscowości Rudnik Mały, tam klasa II (umiarkowane zagrożenie),
- zagrożenie suszą hydrologiczną: klasa II – (umiarkowane zagrożenie) na obszarze całej gminy,
- zagrożenie suszą hydrogeologiczną: klasa II (umiarkowane zagrożenie) na obszarze całej gminy,
- zagrożenie suszą rolniczą – klasa I (słabe zagrożenie) na obszarze całej gminy.

Rysunek 7. Łączne zagrożenie suszą na obszarze Gminy Starcza

Zagrożenie suszą: ■ słabe ■ umiarkowane ■ silne ■ ekstremalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie: mapa łącznego zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną oraz hydrogeologiczną (<https://dane.gov.pl/>).

4.6.3 Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na terenie Gminy Starcza znajdują się obiekty zabytkowe, wpisane do gminnej ewidencji zabytków:

- Kościół parafialny N.M.P. Częstochowskiej w Starczy wymurowany z cegły i kamienia polnego (piaskowca) w latach 1928- 1934 w stylu neobarokowym,
- Drewniany kościół parafii Kościoła Starokatolickiego Mariawitów wybudowany w latach 1907-1908,
- Murowana kapliczka domkowa św. Jana Nepomucena z 1711 roku w Rudniku Małym,
- Cmentarz grzebalny rzymskokatolicki i starokatolicki mariawitów z początku XX wieku.

Na terenie gminy dziedzictwo kulturowe stanowi również 10 stanowisk archeologicznych, wpisanych do ewidencji. Są to ślady i punkty osadnicze, zlokalizowane przy autostradzie A1 (2 stanowiska), na zachód od ulicy spacerowej (1 stanowisko), na wschód od ulicy gminnej we Własnej (2 stanowiska) oraz na obrzeżach lasów w Rudniku Małym (4 stanowiska) i na terenie rolnym w Łyścu (1 stanowisko). Gmina Starcza nie posiada gminnego programu opieki nad zabytkami¹⁶.

4.6.4 Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Powierzchnia Gminy Starcza wynosi 2010 ha. Grunty komunalne należące do własności gminy wynoszą 59 ha i stanowią niecałe 3% wszystkich gruntów, co utrudnia kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej przez samorząd gminny.

Na terenie Gminy obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, przyjęte na podstawie następujących uchwał:

- Uchwała Nr 118/XVIII/97 Rady Gminy w Starczy z dnia 21.05.1997 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy,
- Uchwała nr 29/V/99 Rady Gminy w Starczy z dnia 29.04.1999 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego w miejscowości Starcza w gminie Starcza,
- Uchwała nr 58/X/2000 Rady Gminy w Starczy z dnia 25.02.2000 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Rudnik Mały w Gminie Starcza,
- Uchwała nr 68/XI/2000 Rady Gminy w Starczy z dnia 28.04.2000 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Starcza.

¹⁶ Narodowy Instytut Dziedzictwa https://samorząd.nid.pl/baza_wiedzy/gminna-ewidencja-zabytkow/

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obowiązujące w Gminie Starcza zostało uchwalone w 2000 r. i zmienione w 2008 r. Z uwagi na upływ czasu oraz zmieniające się uwarunkowania społeczne, środowiskowe i gospodarcze, dokument ten można traktować jako nieaktualny i niewystarczający do kształtowania współczesnej polityki przestrzennej gminy. Pomimo tego, może on stanowić punkt odniesienia przy ocenie ogólnych kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz potencjalnej lokalizacji nowych inwestycji.

Rozwój przestrzenny gminy powinien służyć rozwojowi terenów mieszkaniowych, rekreacyjnych oraz gospodarczych.

Zalecane kierunki zmian w strukturze zagospodarowania Gminy Starcza:

- lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej w pierwszej kolejności w sąsiedztwie istniejącej zabudowy z dostępem do infrastruktury komunikacyjnej i technicznej,
- racjonalne wykorzystanie zasobów terenowych poprzez ograniczanie rozproszonej, ekstensywnej zabudowy na rzecz intensyfikacji, porządkowania oraz podnoszenia standardu zabudowy i ładu przestrzennego istniejących struktur osadniczych,
- planowanie terenów mieszkaniowych z uwzględnieniem towarzyszących terenów zieleni i rekreacji,
- zabezpieczenie ciągłości krajobrazów leśnych i łąkowych poprzez przeciwdziałanie fragmentacji lokalnych korytarzy ekologicznych oraz uwzględnianie ich w dokumentach planistycznych gminy,
- zabezpieczanie rezerw terenowych pod zabudowę mieszkaniową w związku z procesem suburbanizacji miasta Częstochowa,
- przeznaczenie terenów pod inwestycje i ich uzbrojenie w infrastrukturę,
- finalizacja budowy żłobka oraz rozwój infrastruktury towarzyszącej zespołowi przedszkola, żłobka i szkoły,
- wyznaczanie nowych oraz modernizacja istniejących terenów zieleni i rekreacji, terenów rekreacyjno-sportowych, urządzeń handlowo-gastronomicznych, sanitarnych,
- projektowanie uniwersalne, dostępne dla mieszkańców niezależnie od wieku i sprawności fizycznej,
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.

Stworzenie atrakcyjnej oferty terenów mieszkaniowych, rekreacyjno-inwestycyjnych oraz zielonych zachęci nowych mieszkańców i przedsiębiorców do osiedlania się i prowadzenia działalności w Gminie Starcza, co przyczyni się zarówno do ożywienia gospodarczego, jak i poprawy sytuacji demograficznej.

4.6.4.1 Określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Zgodnie z § 3 ust. 10 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r., na terenie gminy dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, jeżeli uzasadniają to szczególne potrzeby w tym zakresie. W przypadku Gminy Starcza istnieją uzasadnione przesłanki do zwiększenia zapotrzebowania na tereny mieszkaniowe, wynikające z analizy uwarunkowań demograficznych i osadniczych. Obserwuje się napływ ludności, rozwój budownictwa jednorodzinne oraz rosnące zainteresowanie osiedlaniem się w gminie. Mimo korzystnego salda migracji, struktura demograficzna wskazuje na starzenie się populacji, co w dłuższej perspektywie może wpłynąć negatywnie na potencjał rozwojowy gminy.

Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej Gminy Starcza poprzez rozwój lokalnej oferty mieszkaniowej, usługowej, edukacyjnej i społecznej powinno stanowić element przeciwdziałania negatywnym trendom demograficznym. Szczególną rolę odgrywa tu zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz stworzenie warunków do życia w spokojnym i zdrowym środowisku. Gmina, dzięki swojej lokalizacji w sąsiedztwie Częstochowy i innych ośrodków miejskich, zyskuje na znaczeniu jako atrakcyjne miejsce zamieszkania dla osób poszukujących równowagi między pracą a życiem prywatnym. Dodatkowym czynnikiem wspierającym ten trend jest upowszechnienie pracy zdalnej i hybrydowej, która zwiększa zainteresowanie terenami położonymi w otoczeniu przyrody i o korzystnych warunkach środowiskowych – takich jak Gmina Starcza.

Wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną oraz usługową powinno być zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju, z uwzględnieniem dostępności infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, ograniczeń środowiskowych (obszarów zagrożenia powodzią), a także ochrony cennych przyrodniczo i krajobrazowo terenów, takich jak lasy i spójne kompleksy zieleni. Przy opracowywaniu planu ogólnego gminy należy zadbać o odpowiednie bilansowanie terenów pod zabudowę, przewidując jednocześnie niezbędne tereny zieleni publicznej i rekreacyjnej, poprawiające estetykę przestrzeni oraz jakość życia mieszkańców.

Niniejsza strategia obejmuje horyzont 10-letni, jednak zapoczątkowane w jej ramach działania powinny mieć charakter długofalowy. Głównym celem strategicznym Gminy Starcza jest podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój edukacji, aktywizację społeczną, poprawę dostępności usług i tworzenie sprzyjających warunków do osiedlania się nowych mieszkańców, zwłaszcza rodzin z dziećmi.

Gmina Starcza wykazuje wzrost w sektorze budownictwa mieszkaniowego, co znajduje odzwierciedlenie w liczbie nowo nadawanych punktów adresowych. W 2024 r. nadano ok. 15 nowych adresów, natomiast do października 2025 roku ok. 28, co potwierdza trend rozwojowy gminy i średni przyrost na poziomie 24 nowych punktów adresowych w skali roku¹⁷.

Analiza wydanych decyzji o warunkach zabudowy dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej w latach 2019–2024 została opracowana na podstawie Raportów o Stanie Gminy i pozwala na oszacowanie średniego rocznego wzrostu liczby gospodarstw domowych w gminie, który wedle wydanych decyzji WZ wynosi aż 96.

Tabela 3. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na zabudowę mieszkaniową jednorodziną i zagrodową w Gminie Starcza w latach 2019-2024

Rok	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Średnia
Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na zabudowę mieszkaniową jednorodziną i zagrodową	69	60	101	93	87	168	96

Źródło: Raport o stanie Gminy Starcza za rok 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, <https://www.gmina-starcza.pl/kategorie/raport-o-stanie-gminy>.

O rozszerzaniu istniejącej struktury osadniczej świadczy także liczba nowych przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych jednorodzinnych na terenie Gminy Starcza, gdzie w 2024 r. doprowadzono ok. 56 nowych przyłączy, a do

¹⁷ Dane Urzędu Gminy Starcza

października 2025 r. ok. 47, co daje średnio ok. 56 nowych przyłączy wodociągowych na rok¹⁸.

Na podstawie przeprowadzonych analiz przyjmuje się, że średnio każdego roku na terenie Gminy Starcza powstaje około 59 nowych budynków mieszkalnych. Wartość ta została oszacowana na podstawie następującego wzoru:

$$\frac{P + D + W}{3} = 59$$

Gdzie:

P – średnia liczba nowych punktów adresowych

D – średnia liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy

W – średnia liczba przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych

Zakładając skuteczne prowadzenie polityki społecznej przez Gminę Starcza oraz przeciętną liczbę osób w gospodarstwie domowym na poziomie 2,4 w skali kraju - prognozuje się, że roczny przyrost liczby mieszkańców może wynosić około 142 osoby.

Obliczono to według wzoru:

$$G \times O = R$$

Gdzie:

G – średnia liczba nowych gospodarstw domowych

O – średnia krajowa liczba osób w jednym gospodarstwie domowym

R – średni roczny przyrost ludności

Zatem:

$$59 \times 2,4 = 142 \text{ osoby rocznie}$$

W perspektywie 10-letniego horyzontu realizacji Strategii oznacza to potencjalny wzrost liczby mieszkańców Gminy Starcza o około 1420 osób.

¹⁸ Dane Urzędu Gminy Starcza

W Gminie Starcza obserwujemy także wyraźnie dodatnie saldo migracji wewnętrznych, co potwierdza rosnącą atrakcyjność osiedleńczą tego obszaru. W 2024 r. odnotowano 69 zameldowania na pobyt stały oraz zaledwie 18 wymeldowań, co dało saldo migracyjne 51 osób. Również w poprzednich latach ten trend był widoczny, w 2023 r. saldo wyniosło 42 osoby, a w 2022 r. 23 osoby.

Równocześnie, jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, Gmina boryka się z ujemnym przyrostem naturalnym – średnio notowano o 15 więcej zgonów niż urodzeń rocznie na przestrzeni lat 2022-2024.

Tabela 4. Bilans ruchu naturalnego i salda migracji w Gminie Starcza w latach 2022–2024

Rok	2022	2023	2024
Przyrost naturalny	-20	-7	-20
Saldo migracji	23	42	51
Przyrost rzeczywisty	3	35	31

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>.

Połączenie obu zjawisk jakim jest przyrost naturalny i saldo migracji pozwala obliczyć przyrost rzeczywisty w Gminie Starcza, którego poziom pozwala prognozować realny wzrost liczby mieszkańców. Przyjmując ostrożną średnią z ostatnich trzech lat, średni przyrost rzeczywisty oscyluje w granicach 23 osób rocznie, co uzasadnia konieczność wyznaczania nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową.

Przy założeniu niezmiennych tendencji demograficznych i migracyjnych, do 2035 r. Gmina Starcza mogłaby zyskać około 230 nowych mieszkańców, a do 2045 r. około 460 osób.

Bez odpowiedniej reakcji w postaci przeznaczenia nowych terenów pod zabudowę, Gmina Starcza może napotkać problemy związane z brakiem odpowiedniej liczby miejsc do zamieszkania, co prowadziłoby do utrudnionego dostępu do mieszkań. Zatem gmina powinna być przygotowana na zapewnienie odpowiedniej przestrzeni

mieszkaniowej. Gmina zamierza podejmować wszelkie starania, żeby ten trend utrzymać oraz przeciwdziałać swoimi działaniami niekorzystnym trendom demograficznym. Zainicjowane niniejszą strategią działania na kolejne lata stanowią odpowiedź na potrzeby obecnych i przyszłych mieszkańców gminy.

Niemniej jednak prognozy GUS, oparte na spisie powszechnym z 2021 r., przewidują spadek liczby ludności w województwie śląskim do 2060 r. Wpływ tych uwarunkowań na Gminę Starcza będzie w dużej mierze zależał od skuteczności lokalnych działań pro-osiedleńczych i prorodzinnych. Aby przeciwdziałać depopulacji i starzeniu się społeczeństwa, niezbędne jest dalsze rozwijanie oferty mieszkaniowej i usługowej, aktywna promocja gminy jako miejsca przyjaznego rodzinom oraz konsekwentne uwzględnianie tych wyzwań w dokumentach planistycznych, szczególnie przy wyznaczaniu terenów pod zabudowę jednorodziną, lokalizacji obiektów użyteczności publicznej i usług komercyjnych. W związku z powyższym, uznanie negatywnych prognoz GUS za jedyny punkt odniesienia może prowadzić do zbyt pesymistycznej oceny sytuacji demograficznej.

4.6.5 Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego

Na terenie gminy nie funkcjonują żadne obiekty handlu wielkopowierzchniowego (o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²) i nie ma planów ich budowy. W Gminie zlokalizowane jest kilka małych supermarketów. W przypadku pojawienia się inwestorów zainteresowanych ich budową decyzje o lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego będą podejmowane z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców gminy, poszanowaniem środowiska przyrodniczego, potrzebą zmniejszenia transportochłonności układu drogowego. W pierwszej kolejności pod obiekty handlu wielkopowierzchniowego będą rozważane tereny położone wzdłuż dróg w ośrodku gminnym. Tereny te powinny być dobrze skomunikowane z istniejącą siecią dróg publicznych, posiadać powierzchnię wystarczającą na budowę parkingów.

4.6.6 Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Inwestycje celu publicznego obejmują działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym

(obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego znajduje się wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Wśród nich znajdują się następujące inwestycje dotyczące obszaru gminy:

- przebudowa dróg wojewódzkich oraz drogowych obiektów inżynierskich – wsparcie przebudowy, budowy kluczowych elementów i odcinków dróg wojewódzkich prowadzące do zwiększenia płynności ruchu i bezpieczeństwa komunikacyjnego,
- budowa spójnej sieci dróg/tras rowerowych o zasięgu ponadlokalnym według jednolitych standardów,
- budowa centrów przesiadkowych.

Dla Gminy Starcza kluczowymi inwestycjami celu publicznego o znaczeniu lokalnym są:

- modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków, dalsza rozbudowa sieci kanalizacji i wodociągów oraz modernizacja ujęcia wody,
- budowa oświetlenia ulicznego na nowych ulicach i modernizacja istniejącego oświetlenia,
- modernizacja obiektów rekreacyjnych i sportowych.

4.6.7 Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Brak dokumentów planistycznych utrudnia prowadzenie spójnej polityki przestrzennej gminy oraz rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej. Na jej obszarze dominuje historyczny, ruralistyczny układ łanowy, w którym zabudowa mieszkaniowa koncentruje się wzdłuż dróg, a działki mają formę długich, wąskich pasm rolnych rozciągających się prostopadle do ciągów komunikacyjnych. Taki układ może stanowić barierę dla efektywnej lokalizacji i modernizacji infrastruktury. Rozwój systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej powinien być

prowadzony w sposób gwarantujący skuteczną realizację kierunków rozwojowych, a tym samym wzrost aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości, poprawę warunków zamieszkania i stanu środowiska przyrodniczego.

Ogólne kierunki działań na rzecz rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej w gminie:

- rozwój zrównoważonego i bezpiecznego systemu transportu, obejmującego infrastrukturę drogową, komunikację zbiorową oraz sieci tras rowerowych i pieszych, w celu poprawy mobilności mieszkańców oraz integracji gminy z układami regionalnymi,
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej, w szczególności sieci wodno-kanalizacyjnej, systemów odwodnienia, oświetlenia oraz działań w zakresie energetyki rozproszonej i odnawialnych źródeł energii,
- wzmacnianie infrastruktury społecznej poprzez rozwój usług edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych i rekreacyjnych, z naciskiem na dostępność przestrzeni wspólnych i wspieranie integracji społecznej mieszkańców.

A. Kierunki rozwoju transportu drogowego:

- poprawa dostępności transportowej gminy poprzez modernizację dróg publicznych, przebudowę dróg gminnych i powiatowych, dostosowanie dróg do parametrów technicznych dla danej klasy i kategorii drogi, m.in. wykonanie poboczy, rowów przydrożnych, odwodnienia jezdni,
- budowa nowych dróg i przebudowa istniejących dróg dojazdowych do gruntów rolnych,
- budowa parkingu dodatkowego za szkołą podstawową.

B. Kierunki rozwoju transportu rowerowego i pieszego;

- podnoszenie bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez budowę nowych oraz modernizację istniejących ciągów pieszo-rowerowych,
- budowa bezpiecznych przejść dla pieszych przy drogach lokalnych i wojewódzkich,
- włączenie gminy w regionalną sieć tras rowerowych (np. Liswarciański Szlak Rowerowy),

- tworzenie ścieżek rowerowych oraz wyznaczanie tras spacerowych w terenach zielonych, m.in. połączenie Góry Łysieckiej z Parkiem Krajobrazowym¹⁹,
- wprowadzenie oznakowania szlaków rowerowych oraz wytyczanie tras wzdłuż dróg gospodarczych, w terenach leśnych i polnych, z integracją punktów rekreacyjnych i miejsc wypoczynku.

C. Kierunki rozwoju transportu publicznego:

- świadczenie usług w zakresie bezpłatnej komunikacji w gminnych przewozach pasażerskich użyteczności publicznej,
- utrzymanie połączeń gminnej komunikacji publicznej z komercyjnymi kursami do Częstochowy, Tarnowskich Gór i okolicznych miejscowości,
- doposażenie przystanków komunikacji publicznej w nowe wiaty przystankowe.

D. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i przepompowni,
- rozbudowa i modernizacja stacji uzdatniania wody,
- poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy, poprzez modernizację i rozbudowę oświetlenia ulicznego oraz modernizację chodników,
- poprawa zarządzania rowami melioracyjnymi by zapobiegać lokalnym podtopieniom,
- wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE) i energetyki rozproszonej (np. granty na magazyny energii i ciepła dla mieszkańców Gminy Starcza).

E. Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej:

- poprawa dostępności do placówek opieki nad najmłodszymi dziećmi, w tym finalizacja budowy żłobka w Gminie Starcza,
- budowa Gminnego Centrum Kultury,
- rozwój infrastruktury sportowej w gminie poprzez budowę nowoczesnego boiska typu ORLIK,

¹⁹ Uchwała nr 169.XXVI.2018 Rady Gminy Starcza z dnia 4 kwietnia 2018 r. Lokalny program rewitalizacji gminy Starcza do roku 2023

- poprawa dostępności do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej – doposażenie i rozbudowa istniejącego ośrodka zdrowia,
- utworzenie w centrum gminy ogólnodostępnej Zielonej przestrzeni publicznej dla mieszkańców wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- inwestycje w centra kultury oraz wsparcie dla inicjatyw organizacji wydarzeń angażujących społeczność lokalną, takich jak festyny czy pikniki rodzinne,
- budowa i wspieranie tworzenia obiektów aktywizacji osób starszych, np. Domu Wsparcia Seniora,
- przebudowa i doposażanie placów zabaw, siłowni zewnętrznych i miejsc rekreacyjnych,
- stworzenie sztucznego zbiornika wodnego wraz z miejscami kąpieliskowymi,
- rozwój lokalnych usług gastronomicznych (restauracje, kawiarnie) i handlowych, w tym stworzenie niewielkiego centrum handlowego.

4.6.8 Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

W Gminie Starcza w okresie do 2035 roku i latach następnych przyjmuje się następujące zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW:

- ogólną zasadą w Gminie jest wspieranie budowy odnawialnych źródeł energii, ze szczególnym uwzględnieniem małych, przydomowych instalacji fotowoltaicznych, przy jednoczesnym ograniczeniu lokalizacji dużych farm PV w miejscach, gdzie mogłyby negatywnie wpływać na krajobraz gminy lub funkcjonowanie lokalnych systemów energetycznych,
- przy wyborze lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW każdorazowo należy dążyć do minimalizacji konfliktów przestrzennych, brać pod uwagę sposób zagospodarowania sąsiednich działek, dążyć do oddzielenia obszarów o różnych funkcjach pasami zieleni izolacyjnej.

4.6.9 Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Katalog licznych przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko i przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko jest zawarty w „Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”. Ze względu na różnorodność takich przedsięwzięć (np. kuźnia, elektrownia jądrowa, strzępiarka złomu, lotnisko itd.), nie jest możliwe przyjęcie dla obszaru gminy jednolitych dla wszystkich takich przedsięwzięć, zasad szczegółowych ich lokalizacji, jak np. minimalna odległość od zabudowy mieszkaniowej.

Przyjmuje się następujące ogólne zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

- unikanie lokalizacji na obszarze gminy przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko,
- na terenach obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych i hodowlanych zakazuje się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz przedsięwzięć polegających na chowie lub hodowli zwierząt.

W przypadku wystąpienia uzasadnionej potrzeby lokalizacji przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko, a przy braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla danego obszaru, postępowanie lokalizacyjne prowadzone będzie zgodnie z przepisami obowiązującego prawa, w szczególności:

- na podstawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wydawanej zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- oraz decyzji o warunkach zabudowy, wydawanej na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Decyzja o lokalizacji będzie podejmowana z uwzględnieniem wymogów dotyczących danego rodzaju przedsięwzięcia, dążąc do minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze i na mieszkańców.

4.6.10 Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Użytki rolne stanowią około 80,6% powierzchni gminy, jednak grunty są silnie rozczłonkowane, a gleby mało urodzajne. Według map glebowo-rolniczych na obszarze całej gminy dominują gleby bielicowe i płowe, brunatne wylugowane i kwaśne oraz czarnoziemy zdegradowane, zaliczane do klas od III do VI²⁰.

Na północy gminy, na terenie Łyśca, dominują gleby bielicowe i płowe kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego i słabego, gleby kompleksu żytniego słabego oraz pszennego dobrego klasy IIIb.

W Klepaczce przeważają użytki zielone średnie klasy III na czarnoziemach zdegradowanych oraz grunty rolne na glebach bielicowych i brunatnych klas IV–V.

We Własnej występują bielice oraz gleby brunatne kwaśne, pojawiają się kompleksy żytnie słabe i dobre oraz zbożowo-pastewne mocne i słabe.

W Starczy dominują gleby bielicowe oraz brunatne wylugowane i kwaśne, głównie IV klasy bonitacyjnej, z kompleksami żytnimi słabym i dobrym, a na zachodzie sołectwa żytnim bardzo słabym. W północnej części Starczy znajduje się obszar kompleksu pszenego dobrego i pszenno-żytniego.

Wzdłuż rzeki Kamieniczki występują użytki zielone średnie, słabe i bardzo słabe na czarnych ziemiach zdegradowanych oraz szarych ziemiach.

W Rudniku Małym dominują lasy, a grunty rolne leżą na glebach bielicowych, brunatnych wylugowanych i kwaśnych, czarnych ziemiach zdegradowanych oraz szarych ziemiach. Występują tu najslabsze kompleksy przydatności rolniczej – od klasy VIb do nawet VI.

²⁰ Mapa glebowo rolnicza 1:5 000, <https://mapy.geoportal.gov.pl>

Na terenie całej gminy, ze względu na niską jakość gleb, możliwości prowadzenia produkcji rolnej są ograniczone. Użytki rolne porośnięte są głównie roślinnością trawiastą, a powierzchnia zasiewów pozostaje niewielka. Hodowla zwierząt w gminie skoncentrowana jest niemal wyłącznie w jednym miejscu – fermach drobiu w Starczy. Słabe gleby, w połączeniu z wysokimi walorami środowiska przyrodniczego, predestynują obszar gminy do rozwoju funkcji gospodarczych, rekreacyjnych i turystycznych.

Na terenie Gminy Starcza występują jedynie niewielkie powierzchnie gruntów rolnych podlegających ochronie na mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. W miejscowości Starcza, na użytkach rolnych przylegających do autostrady A1, występują gleby klasy bonitacyjnej IIIb, które zgodnie z przepisami ww. ustawy objęte są szczególną ochroną z uwagi na wysoką wartość użytkową. Podobne gleby znajdują się również na części działek przy ulicy Brzozowej, gdzie obecnie istnieje rozproszona zabudowa mieszkaniowa oraz wzdłuż powstałej w 2022 r. ulicy Grabowej. Obszary te obejmowały dawniej długie działki łanowe, które zostały podzielone na mniejsze działki budowlane, przeznaczone pod zabudowę jednorodzinną – dla części z nich wydano już decyzje o pozwoleniu na budowę. Można zatem przypuszczać, że tereny te w przyszłości zostaną objęte planem ogólnym jako tereny zabudowy mieszkaniowej.

Warto zaznaczyć, że gmina Starcza nie posiada istotnego potencjału rolniczego, a sektor rolnictwa nie jest wskazywany jako kierunek rozwoju. W związku z tym uzupełnianie istniejącej zabudowy mieszkaniowej oraz przyciąganie nowych mieszkańców poprzez rozwój funkcji osadniczych stanowi uzasadniony i pożądaný kierunek przekształceń przestrzennych gminy. Również przeznaczanie terenów rolnych o niskiej wartości produkcyjnej, mimo obecności niewielkich fragmentów gleb IIIb klasy bonitacyjnej, pod inwestycje gospodarcze jest racjonalnym i korzystnym kierunkiem rozwoju lokalnej gospodarki.

Ogólna powierzchnia lasów na terenie Gminy Starcza według danych BDL w 2023 r. wynosiła 280,17 ha, użytki leśne stanowią więc około 14% powierzchni gminy. Lasy nie są skupione w jeden znaczący kompleks leśny. W gminie dominują lasy mieszane, a główne gatunki w lasach gminy Starcza to: sosna, brzoza, dąb, buk i

modrzew.²¹ Lasy państwowe na terenie gminy są w administracji Nadleśnictwa Złoty Potok. Udział lasów prywatnych w ogólnej powierzchni lasów wynosi 75,7%²².

Przyjmuje się następujące ogólne zasady kształtowania:

- rolniczej przestrzeni produkcyjnej:
  - ograniczanie wyłączenia gruntów rolnych III klasy bonitacyjnej i wyższej z użytkowania rolniczego, szczególnie w obszarach zlokalizowanych przy autostradzie A1,
  - ochrona wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych – zachowanie zadrzewień śródpolnych, zbiorników wodnych oraz elementów krajobrazu sprzyjających bioróżnorodności,
  - wspieranie przekształcania upraw na uprawy ekologiczne,
  - dopuszczenie wprowadzania nowej zabudowy zagrodowej i zabudowy obsługi gospodarki rolnej na gruntach rolnych, zgodnie z przepisami o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
  - dopuszczanie rozwoju zabudowy wiejskiej i gospodarczej – w granicach zgodnych z przepisami o ochronie gruntów rolnych i leśnych dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy zagrodowej oraz obiektów podnoszących efektywność produkcji rolnej, ze szczególnym uwzględnieniem uzupełniania istniejącej zabudowy mieszkaniowej,
  - stosowanie pasm zadrzewień i zakrzewień osłaniających istniejącą zabudowę o negatywnym oddziaływaniu na środowisko i krajobraz,
  - stosowanie rozwiązań ograniczających skutki ujemnego oddziaływania na środowisko przy budowie, rozbudowie i modernizacji obiektów związanych z działalnością rolniczą, a także innych obiektów budowlanych,
  - zapewnienie wysokich standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną, z dopuszczeniem lokalnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków.

²¹ Program ochrony środowiska dla gminy Starcza na lata 2019-2023 z perspektywą do roku 2025

²² Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

- leśnej przestrzeni produkcyjnej:
  - zachowanie istniejących kompleksów leśnych, ochrona ich walorów przyrodniczych i użytkowych,
  - utrzymanie trwałości i ciągłości przestrzennej funkcjonowania lasów w ramach systemu ekologicznego gminy, powiatu i województwa oraz racjonalne wykorzystanie dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjno-wypoczynkowych,
  - poprawa trwałości i ciągłości przestrzennej funkcjonowania lasów w ramach systemu ekologicznego gminy, powiatu i województwa,
  - zwiększanie powierzchni lasów (w tym poprzez nasadzenia mikrolasów), m.in. poprzez dolesienia na gruntach o przeważającym kompleksie gleb poniżej IV klasy bonitacyjnej, terenach zagrożonych erozją, terenach stanowiących uzupełnienie istniejących kompleksów leśnych,
  - dopuszczenie obudowy lasów nową zabudową z wyjątkiem obszaru Parku Krajobrazowego,
  - dopuszczenie realizacji urządzeń melioracyjnych, lokalizacji obiektów i budynków oraz urządzeń związanych wyłącznie z gospodarką leśną zgodnie z przepisami odrębnymi,
  - dopuszczenie wykorzystania na cele rekreacyjne przy zachowaniu właściwych zasad organizacji ruchu turystycznego (pieszego, rowerowego), z określeniem rejonów swobodnej penetracji terenu, w uzgodnieniu z Nadleśnictwem,
  - dopuszczenie lokalizacji urządzeń związanych z turystyką, wypoczynkiem i sportem, a także niezbędnych urządzeń z zakresu gospodarki leśnej oraz komunikacji i infrastruktury technicznej zgodnie z przepisami odrębnymi,
  - dopuszczenie przeprowadzania liniowych elementów infrastruktury technicznej wyłącznie w przypadku braku możliwości ich usytuowania w ciągach dróg i szlaków.

4.6.11 Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji w gminach wyznacza się w gminnych programach rewitalizacji. W Gminie Starcza uchwalono Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Starcza do roku 2023.

W ramach tego dokumentu wyznaczono:

- obszar zdegradowany– sołectwa: Rudnik Mały, Łysiec oraz Starcza,
- obszar rewitalizacji – część sołectwa Rudnik Mały i część sołectwa Łysiec, jako obszary o największej koncentracji problemów społecznych, przestrzennych i infrastrukturalnych.

Wizja rewitalizacji zakłada, że po jej zakończeniu obszary te będą charakteryzować się odnowionymi przestrzeniami publicznymi i obiektami komunalnymi, wspierającymi zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy. Powinny być zamieszkałe przez aktywną i zintegrowaną społeczność, zaangażowaną w rozwój osobisty i lokalny, w czystym środowisku naturalnym, z atrakcyjnymi terenami do zamieszkania, nauki i spędzania czasu wolnego.

W gminie Starcza przyjmuje się następujące zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji:

- odnowienie przestrzeni publicznych i obiektów komunalnych, wspierające zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy,
- wykorzystanie wszystkich lokalnych zasobów i potencjałów, w tym mieszkańców, grup nieformalnych i organizacji pozarządowych, w celu kreowania pozytywnych zmian,

- nadawanie przestrzeni nowych funkcji, sprzyjających aktywności społecznej i gospodarczej,
- poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych, w tym terenów zielonych i obiektów komunalnych,
- wzrost użyteczności budynków publicznych, takich jak Ochotnicze Straże Pożarne (OSP), poprzez ich modernizację i adaptację na cele społeczne, kulturalne i gospodarcze, z uwzględnieniem potrzeb osób z dysfunkcjami,
- recykling przestrzeni: preferowane są działania rewitalizacyjne polegające na efektywnym wykorzystywaniu niezagospodarowanych lub zdegradowanych przestrzeni i zasobów infrastruktury komunalnej, celem przekształcenia ich na cele społeczne,
- rozwój infrastruktury technicznej, w tym modernizację oświetlenia ulicznego oraz dróg i chodników, dla zwiększenia bezpieczeństwa i funkcjonalności.

Działania prośrodowiskowe wskazane w lokalnym programie rewitalizacji:

- wspieranie proekologicznych inwestycji, takich jak wymiana źródeł ciepła na ekologiczne i instalacja odnawialnych źródeł energii,
- edukacja środowiskowa mieszkańców w zakresie poszanowania środowiska, oszczędzania energii i zagrożeń związanych z zanieczyszczeniami,
- dążenie do poprawy czystości i estetyki lasów i terenów otwartych.

5. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI)

Rozdział odnosi się do art. 10e ust. 3 pkt 6 i 7, ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 566), wraz z zakresem planowanych działań oraz obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań.

Obszary strategicznej interwencji (OSI) to obszary problemowe, charakteryzujące się niekorzystnymi zjawiskami w sferze społecznej, ekonomicznej lub środowiskowej,

wymagające interwencji nakierowanej na przełamanie barier rozwojowych lub obszary wzrostu, wyróżniające się szczególnymi zasobami i potencjałami, które w wyniku interwencji mogą kształtować przewagi konkurencyjne.

5.1 OSI określone w strategii rozwoju województwa

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego definiuje obszar strategicznej interwencji (OSI) jako „określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego uzasadnione jest kierowanie priorytetowej interwencji publicznej łączącej inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne”. W „Strategii rozwoju województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie” przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19 października 2022 r. wyznaczono 2 grupy OSI, dla których zidentyfikowano dodatkowo 5 OSI w ujęciu tematycznym:

- OSI konkurencyjne:
  - obszary cenne przyrodniczo,
  - ośrodki wzrostu,
- OSI problemowe:
  - gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
  - gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza,
  - gminy w transformacji górniczej.

W strategii województwa obszar Gminy Starcza z uwagi na niski udział powierzchniowych form ochrony przyrody w ogólnej powierzchni gminy został zaliczony do OSI– obszary cenne przyrodniczo– obszar o przeciętnych walorach przyrodniczych.

Jednocześnie, w kontekście istniejących terenów cennych przyrodniczo, w tym terenów położonych w granicach Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą,

obszar gminy powinien koncentrować się na działaniach wspierających zachowanie i poprawę jakości środowiska naturalnego.

Rekomendowane kierunki działań środowiskowych:

- ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności,
- poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych,
- zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych,
- prowadzenie zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów.

Gmina Starcza, na tle województwa śląskiego, nie należy do jednostek wyróżniających się pod względem przekroczeń dopuszczalnych średniorocznych poziomów pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ ani benzoapirenu. Znacznie poważniejsze problemy w tym zakresie występują na obszarze aglomeracji górnośląskiej, w regionie rybnicko-jastrzębskim oraz w miastach Częstochowa i Bielsko-Biała. Pomimo relatywnie korzystniejszych lokalnych warunków, Gmina Starcza została zaliczona do OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza – I obszar problemowy.

Lokalizacja gminy w województwie Śląskim – regionie o istotnych i systemowych przekroczeniach norm jakości powietrza determinuje konieczność podjęcia działań naprawczych.

Priorytetowe kierunki interwencji w zakresie poprawy jakości powietrza:

- ograniczenie niskiej emisji,
- generowanie i wdrażanie innowacji ograniczających negatywny wpływ na środowisko,
- egzekwowanie przepisów tzw. uchwały antyśmogowej,
- zapewnienie odpowiedniej profilaktyki i opieki zdrowotnej w związku z negatywnymi skutkami zdrowotnymi zanieczyszczenia powietrza.

5.2 OSI kluczowe dla gminy, z zakresem planowanych działań

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i instytucjonalnej Gminy Starcza stwierdzono następujące kluczowe obszary strategicznej interwencji:

- OSI – „**Starcza - Serce Społecznego Rozwoju**” – To obszar strategicznej interwencji obejmujący centrum sołectwa Starcza, na granicy z Własną oraz północną część Rudnika Małego. Obszar ten pełni funkcję centralnego węzła społeczno-usługowego Gminy Starcza. Znajdują się tu najważniejsze instytucje publiczne, takie jak: Urząd Gminy, szkoła podstawowa, przedszkole, planowany żłobek, ośrodek zdrowia, sklepy spożywcze oraz tereny rekreacyjne. Pomimo pełnienia kluczowej roli funkcjonalnej, obszar ten wymaga przekształceń i nadania nowych, zintegrowanych funkcji społecznych, edukacyjnych i rekreacyjnych, które zwiększą jego atrakcyjność, wyróżnią Gminę Starcza w regionie oraz przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym trendom demograficznym.

Dzięki swojej centralnej lokalizacji i dobrej dostępności komunikacyjnej, obszar ten posiada największy potencjał do pełnienia roli „serca społecznego centrum rozwoju gminy”. Zakres planowanych działań:

- budowa Gminnego Centrum Kultury w formie nowego, energooszczędnego budynku z salą wielofunkcyjną, salą spotkań dla seniorów, nowoczesną biblioteką i przestrzenią dla organizacji pozarządowych,
- termomodernizacja i rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej im. Józefa Lompy,
- otwarcie żłobka gminnego i rozbudowa Gminnego Przedszkola w Starczy, wraz z dostosowaniem do osób ze szczególnymi potrzebami,
- modernizacja i cyfryzacja istniejącego Ośrodka Zdrowia we Własnej lub budowa nowego, lepiej wyposażonego centrum medycznego, aby zwiększyć dostępność lekarzy specjalistów (np. pediatra, okulista, neurolog),

- wsparcie dla seniorów: Tworzenie miejsc aktywizujących osoby starsze oraz organizacja opieki senioralnej (np. w świetlicach wiejskich, w planowanym Domu Wsparcia Seniora oraz Centrum Kultury),
  - wyznaczanie szlaków rowerowych na drogach polnych i leśnych, wprowadzenie stosownych oznakowań szlaków budowa nowych ścieżek rowerowych integracja z siecią lokalnych i regionalnych dróg rowerowych,
  - zwiększenie ilości organizowanych cyklicznych wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych angażujących społeczność lokalną,
  - wsparcie i promocja organizacji pozarządowych– udostępnienie przestrzeni do spotkań i organizacji wydarzeń, system mikrograntów, wsparcie techniczne i promocyjne,
  - modernizacja i doposażanie boisk i placów zabaw,
  - zagospodarowanie terenów wokół cieku Kamieniczka, stworzenie miejsca spędzania czasu wolnego w tym budowa zbiornika retencyjno-rekreacyjnego, który pełniłby funkcję kąpieliska,
  - rozwój lokalnej gastronomii– wspieranie tworzenia restauracji, kawiarni i punktów małej gastronomii w strategicznych lokalizacjach, takich jak okolice szkoły, przedszkola, placów zabaw i centrum administracyjnego, w celu zwiększenia atrakcyjności przestrzeni publicznej, pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości i poprawy dostępności usług dla mieszkańców.
- OSI– „**Zielona Strefa Innowacyjnej Gospodarki**” obejmuje tereny położone w rejonie sołectw Łysiec, Klepaczka i Starcza, w bezpośrednim sąsiedztwie autostrady A1. Obszar ten dysponuje rozległymi gruntami rolnymi w większości niskiej klasy bonitacyjnej, które nie są objęte formami ochrony przyrody. Ze względu na ograniczone możliwości zatrudnienia na miejscu, mieszkańcy są zmuszeni do dojeżdżania do pracy poza gminę, głównie do Częstochowy. Istnieje brak dedykowanego wsparcia dla przedsiębiorców i niewielka dostępność uzbrojonych terenów inwestycyjnych. Korzystne położenie geograficzne w pobliżu dużych miast i głównych szlaków komunikacyjnych, jest atutem dla przyciągania nowych mieszkańców i rozwoju sektora handlowo-usługowego.

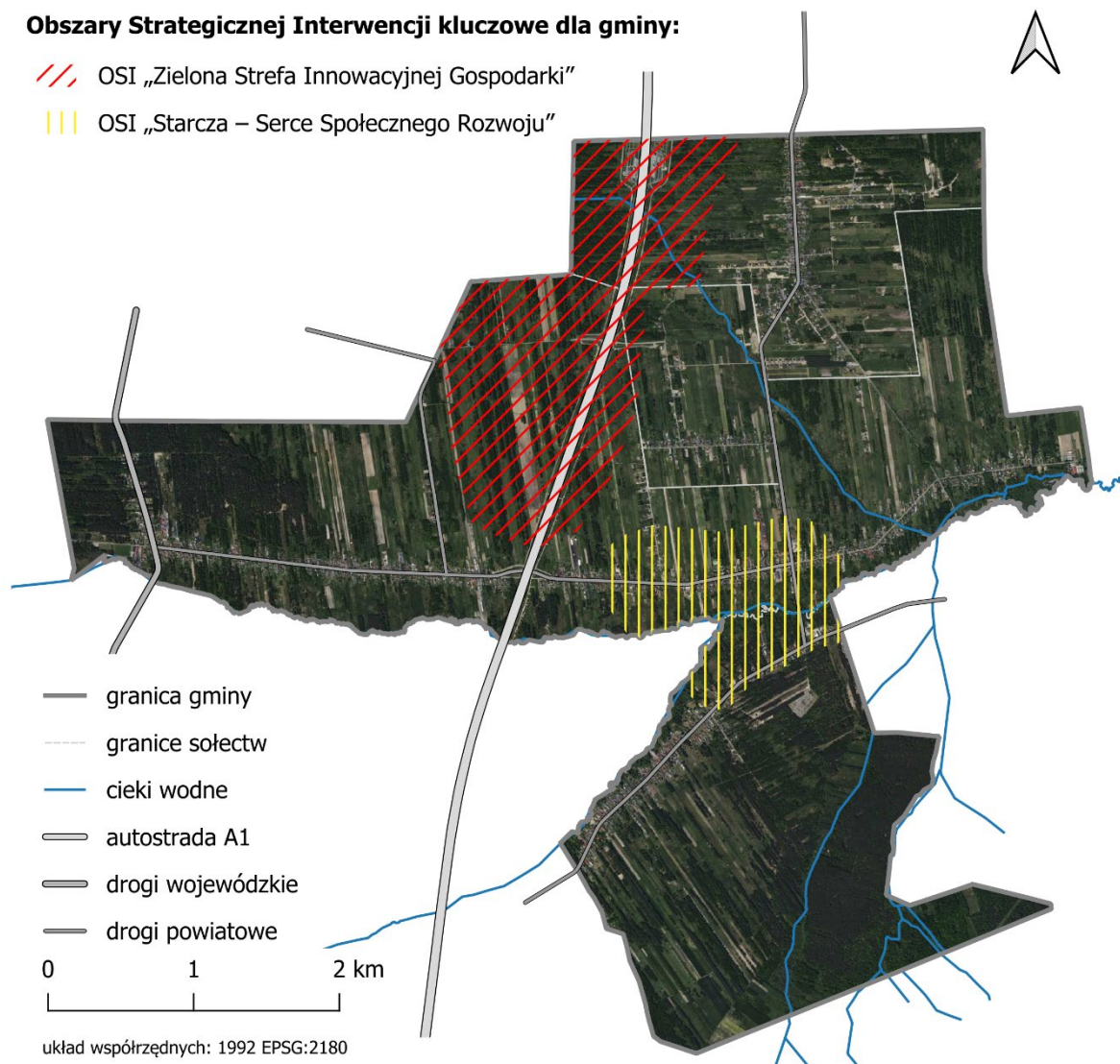
Utworzenie w tym miejscu Zielonej Strefy Innowacyjnej Gospodarki ma na celu racjonalne zagospodarowanie nieproduktywnych gruntów rolnych, stworzenie lokalnych miejsc pracy, rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz przyciągnięcie inwestycji o niskim oddziaływaniu na środowisko. Strefa ta może również stanowić narzędzie przeciwdziałania odpływowi mieszkańców, a także szansę na zatrzymanie młodych, wykształconych ludzi oraz przyciągnięcie nowych mieszkańców i przedsiębiorców, co bezpośrednio przełoży się na wzrost dochodów własnych gminy i jej rozwój przy zachowaniu wysokich standardów krajobrazowych i środowiskowych.

Zakres planowanych działań:

- ujęcie terenów OSI w planie ogólnym Gminy Starcza jako strefy aktywności gospodarczej,
- racjonalizacja wykorzystania gruntów poprzez wspieranie działań scaleniowych,
- uzbrojenie terenów inwestycyjnych: woda, kanalizacja, energia, drogi, światłowód,
- komunikacja strefy aktywności gospodarczej z drogą łączącą Łysiec i Klepaczkę z DK91, DW 904 i DW908 oraz autostradą A1
- rozwój transportu zbiorowego i przystanków umożliwiających dojazd do miejsc pracy (z Częstochowy i sąsiednich gmin),
- zakaz lokalizacji działalności uciążliwej (np. hałaśliwej, pyłacej, przemysłu ciężkiego),
- przyciągnięcie inwestorów nakierowanych na produkcję niskoemisyjną i zielone technologie, w tym montaż i przetwórstwo o niewielkiej skali (np. komponenty OZE, drobna wytwórczość, ekoprzetwórstwo spożywcze),
- promocja terenów inwestycyjnych wśród firm z sektora informatycznego i cyfrowych usług zdalnych, w tym dla mikroprzedsiębiorstw, start-upów i firm obsługujących e-commerce,
- system mikrograntów dla mieszkańców zakładających działalność na terenie SAG,
- wsparcie coworkingu – utworzenie przestrzeni biurowo-warsztatowej do wynajmu,

- utworzenie zielonej przestrzeni odpoczynku i rekreacji np. w postaci parku,
- tworzenie pasów zieleni izolacyjnej między strefą a autostradą oraz strefą a zabudową mieszkaniową,
- stosowanie rozwiązań proekologicznych w zagospodarowaniu przestrzeni, promowanie budownictwa energooszczędnego oraz montażu odnawialnych źródeł energii na obiektach gospodarczych,
- promocja inwestycyjna terenów gminy poprzez stworzenie strony internetowej SAG, kampanie promocyjne,
- utworzenie punktu doradztwa biznesowego (np. w Urzędzie Gminy), organizacja szkoleń, doradztwa i programów wsparcia finansowego dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- współpraca z instytucjami regionalnymi i funduszami wspierającymi rozwój gospodarczy.

Rysunek 8. Obszary strategicznej interwencji w Gminie Starcza

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i instytucjonalnej Gminy Starcza.

6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

6.1 System realizacji Strategii

System realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2035” opiera się na zasadzie współpracy i odpowiedzialności wszystkich uczestników życia społeczno-

gospodarczego gminy. Dokument ma charakter kierunkowy i wskazuje ramy dla działań rozwojowych, które będą realizowane w oparciu o budżet gminy oraz dostępne środki zewnętrzne.

Koordinację wdrażania Strategii prowadzi Wójt Gminy Starcza, który odpowiada za nadzór nad realizacją celów i działań, koordynację prac między referatami Urzędu Gminy oraz inicjowanie projektów zgodnych z celami Strategii.

W realizację Strategii zaangażowani są:

- Urząd Gminy w Starczy – realizacja zadań strategicznych i koordynacja projektów,
- Rada Gminy Starcza – organ stanowiący i kontrolny, oceniający postępy wdrażania Strategii,
- jednostki organizacyjne gminy – realizujące zadania w swoich obszarach działania,
- Rada Seniorów, sołectwa, organizacje społeczne, mieszkańcy i lokalni przedsiębiorcy – wnoszący inicjatywy i pomysły wspierające rozwój gminy.

Realizacja Strategii ma charakter długofalowy i będzie następować poprzez stopniową realizację celów strategicznych i operacyjnych, w oparciu o bieżące możliwości finansowe i organizacyjne gminy. W przypadku przedsięwzięć o szerszym zasięgu gmina będzie współpracować z instytucjami publicznymi, jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi.

Monitoring i ewaluacja realizacji Strategii prowadzone będą przez Wójta Gminy Starcza przy wsparciu komórek merytorycznych Urzędu Gminy. Monitoring obejmie ocenę stopnia realizacji celów strategicznych i operacyjnych oraz analizę osiągniętych efektów działań. Ewaluacja będzie polegała na okresowej analizie skuteczności i efektywności podejmowanych działań oraz ich zgodności z potrzebami społeczno-gospodarczymi gminy.

Wyniki monitoringu i ewaluacji będą wykorzystywane przy planowaniu kolejnych działań, aktualizacji dokumentu oraz w corocznym Raportcie o stanie gminy, stanowiącym podstawę oceny polityki rozwoju lokalnego.

6.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Wytyczne określają sposób wdrażania „Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2035” poprzez dokumenty planistyczne, programowe i finansowe gminy. Ich celem jest zapewnienie spójności działań samorządu z kierunkami rozwoju określonymi w Strategii oraz skuteczne monitorowanie efektów polityki rozwoju.

Obowiązujące dokumenty wykonawcze

1. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Starcza na lata 2025–2030.

Wytyczne: Strategia powinna być spójna z planem finansowym gminy.

Wszystkie przedsięwzięcia strategiczne należy ujmować w WPF jako zadania wieloletnie z określonymi źródłami finansowania.

2. Uchwała nr 111.XVI.2025 Rady Gminy Starcza z dnia 29 grudnia 2025 r. w sprawie budżetu Gminy Starcza na 2026 rok

Wytyczne: coroczny budżet stanowi podstawowy instrument realizacji

Strategii. W uzasadnieniu uchwały budżetowej należy wskazywać powiązania z celami i kierunkami działań Strategii.

3. Uchwała Nr 19.III.2024 Rady Gminy Starcza z dnia 15 lipca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Starcza.

Wytyczne: dokument planistyczny, który zastąpi studium uwarunkowań, powinien w pełni odzwierciedlać cele i kierunki przestrzenne określone w Strategii Rozwoju.

4. Uchwała Nr 64.IX.2025 Rady Gminy Starcza z dnia 18 marca 2025 r. w sprawie przyjęcia „Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Starcza na 2025 rok”.

Wytyczne: projekty środowiskowe i edukacyjne przewidziane w Strategii powinny uwzględniać działania na rzecz dobrostanu zwierząt i zapobiegania bezdomności.

5. Uchwała Nr 20.III.2024 Rady Gminy Starcza z dnia 15 lipca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Wytyczne: uchwała ta stanowi podstawę formalną i proceduralną całego procesu opracowania i wdrażania Strategii.

6. Uchwała Nr 44.VII.2024 Rady Gminy Starcza z dnia 19 grudnia 2024 r. w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Starcza na lata 2025–2027.

Wytyczne: działania w sferze społecznej przewidziane w Strategii powinny wspierać system pomocy rodzinie, zgodnie z celami tego programu.

7. Roczne programy współpracy Gminy Starcza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Wytyczne: współpraca z organizacjami pozarządowymi powinna stanowić ważny instrument realizacji celów Strategii, zwłaszcza w zakresie integracji społecznej, kultury i sportu.

8. „Program ochrony środowiska dla Gminy Starcza na lata 2023–2026 z perspektywą do roku 2030” – przyjęty Uchwałą Nr LXI/382/2023 Rady Gminy Starcza z dnia 26 stycznia 2023 r.

Wytyczne: działania z zakresu ochrony środowiska i klimatu określone w Strategii powinny być zgodne z tym dokumentem, w tym z celami poprawy jakości powietrza i efektywności energetycznej.

9. „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Starcza do roku 2030” – Uchwała Nr XLIV/285/2021 Rady Gminy Starcza z dnia 29 listopada 2021 r.

Wytyczne: przedsięwzięcia rewitalizacyjne w Strategii powinny zachować spójność z zakresem terytorialnym i celami LPR.

Dokumenty planowane i wymagające aktualizacji

1. Nowy Program ochrony środowiska dla Gminy Starcza na lata 2027–2030 – aktualizacja w związku z końcem obowiązywania obecnego dokumentu,
2. Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji po 2030 roku,
3. Plan gospodarki niskoemisyjnej / Plan energetyczno-klimatyczny Gminy Starcza,
4. Plan ogólny Gminy Starcza – w przygotowaniu, zgodnie z uchwałą 19.III.2024.

Koordinacja i raportowanie

Za koordynację przygotowania i wdrażania dokumentów wykonawczych odpowiada Wójt Gminy Starcza, przy współpracy z referatami Urzędu Gminy oraz jednostkami organizacyjnymi.

Monitorowanie realizacji dokumentów wykonawczych odbywać się będzie w ramach Raportu o stanie Gminy Starcza, sporządzanego corocznie zgodnie z art. 28aa ustawy o samorządzie gminnym. Raport obejmuje m.in. podsumowanie polityk publicznych, stan finansów gminy, działania inwestycyjne, społeczne i środowiskowe. Wyniki tego raportu stanowią podstawę do oceny postępów realizacji Strategii oraz aktualizacji dokumentów wykonawczych.

7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja „Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2035” opiera się na zasadzie racjonalnego i zrównoważonego gospodarowania środkami publicznymi, zgodnie z ustawą o finansach publicznych oraz art. 10e ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Celem ram finansowych jest zapewnienie trwałego i realnego systemu finansowania działań rozwojowych, przy zachowaniu stabilności budżetu gminy.

Ramy finansowe

Plan finansowy strategii został oparty na analizie danych budżetowych zawartych w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Starcza. Gmina posiada stabilną sytuację

finansową, a dochody własne wykazują tendencję wzrostową, jednak ich poziom – typowy dla gmin wiejskich – ogranicza skalę możliwych inwestycji bez wsparcia zewnętrznego. Dlatego kluczowym warunkiem skutecznej realizacji strategii będzie aktywne pozyskiwanie funduszy zewnętrznych, w tym unijnych i krajowych programów rozwojowych.

Główne źródła finansowania

1. Środki własne budżetu Gminy Starcza

Podstawą finansowania działań rozwojowych są dochody własne gminy, w tym:

- wpływy z podatków i opłat lokalnych (m.in. podatek od nieruchomości, rolny i leśny),
- udziały w podatkach PIT i CIT,
- dochody z majątku komunalnego (dzierżawy, sprzedaż nieruchomości),
- środki funduszu sołectkiego przeznaczane na lokalne inicjatywy.

Środki te służą zarówno finansowaniu bieżącego funkcjonowania gminy, jak i zapewnieniu wkładu własnego przy projektach dofinansowanych ze środków zewnętrznych.

2. Fundusze europejskie w ramach perspektywy 2021–2027

Źródłem finansowania działań Gminy Starcza mogą być środki z funduszy europejskich oraz programów krajowych, zarówno w obecnej, jak i w kolejnych perspektywach finansowych Unii Europejskiej, w tym:

- Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027 (FESL) – projekty w zakresie infrastruktury drogowej, społecznej, edukacyjnej, rewitalizacji, efektywności energetycznej i OZE,
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS) – inwestycje środowiskowe i energetyczne,
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) – projekty społeczne, edukacyjne i cyfrowe,
- Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) – rozwój infrastruktury wiejskiej, małej przedsiębiorczości i agroturystyki.

Udział w tych programach pozwoli na kontynuację inwestycji w infrastrukturę techniczną, społeczną i środowiskową oraz na wzmacnianie potencjału lokalnej społeczności.

3. Środki krajowe i wojewódzkie

Ważnym uzupełnieniem finansowania będą programy rządowe i resortowe, w szczególności:

- Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych – projekty infrastrukturalne i społeczne,
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg – modernizacja i budowa dróg gminnych,
- środki Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – projekty z zakresu ochrony powietrza, termomodernizacji, gospodarki odpadami i retencji wód,
- dotacje z budżetu państwa oraz samorządu województwa – na zadania związane z edukacją, kulturą, sportem i dziedzictwem kulturowym.

4. Pozostałe źródła finansowania

W zależności od możliwości i charakteru projektów gmina będzie mogła korzystać z grantów i programów realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz lokalne partnerstwa społeczne. W przypadku konieczności prefinansowania inwestycji lub zabezpieczenia wkładu własnego gmina może ubiegać się o pożyczki lub kredyty na preferencyjnych warunkach, m.in. z Banku Gospodarstwa Krajowego.

Zasady realizacji finansowej strategii

Finansowanie strategii będzie opierać się na następujących zasadach:

- zrównoważonego rozwoju – utrzymania równowagi między wydatkami bieżącymi a inwestycyjnymi, przy zachowaniu stabilności finansowej gminy,
- efektywności i transparentności – wydatkowanie środków w sposób uzasadniony społecznie i ekonomicznie,
- priorytetyzacji inwestycji – realizacji zadań o największym znaczeniu dla rozwoju lokalnego i poprawy jakości życia mieszkańców,
- komplementarności źródeł – łączenia finansowania z różnych programów dla maksymalizacji efektów rozwojowych.

Aktualizacja Wieloletniej Prognozy Finansowej i ciągłe monitorowanie dostępnych programów pomocowych pozwolą na elastyczne dostosowanie działań inwestycyjnych do zmieniających się możliwości finansowych i konkursów.

Zachowanie zgodności strategii z Umową Partnerstwa na lata 2021–2027 oraz Programem Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027 zapewni spójność i efektywność wdrażania celów rozwojowych Gminy Starcza.

8. OPIS PROCESU USPOŁECZNIA OPRACOWANIA STRATEGII

Proces opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2035” miał charakter partycypacyjno-ekspercki i został przeprowadzony z poszanowaniem zasad przejrzystości oraz udziału społecznego, zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

W ramach procesu uspołecznienia przeprowadzono następujące działania:

- Uchwała o przystąpieniu do opracowania Strategii – Rada Gminy Starcza podjęła Uchwałę Nr 20.III.2024 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji. Uchwała została opublikowana w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Starcza.
- Informacja o rozpoczęciu prac nad Strategią – komunikat o przyjęciu uchwały i rozpoczęciu opracowania dokumentu został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronie internetowej gminy.
- Udział mieszkańców w pracach nad dokumentem – w ramach przygotowania diagnozy społeczno-gospodarczej przeprowadzono działania konsultacyjne, obejmujące zbieranie opinii i postulatów mieszkańców, przedstawicieli sołectw, organizacji społecznych oraz przedsiębiorców.
- Konsultacje społeczne projektu Strategii – projekt dokumentu został udostępniony do publicznego wglądu w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w siedzibie Urzędu Gminy Starcza. Uwagi można było składać w formie

pisemnej lub elektronicznej, zgodnie z trybem określonym w uchwale o przystąpieniu do opracowania strategii.

- Rozpatrzenie uwag – wszystkie zgłoszone wnioski i opinie zostały przeanalizowane przez zespół opracowujący dokument. Zasadne uwagi zostały uwzględnione w ostatecznej wersji Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2035.

Proces uspołecznienia został przeprowadzony w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami prawa i dobrymi praktykami planowania strategicznego. W jego ramach zapewniono udział społeczności lokalnej, przedstawicieli instytucji publicznych oraz partnerów społecznych i gospodarczych, co pozwoliło na przygotowanie dokumentu odpowiadającego rzeczywistym potrzebom rozwojowym Gminy Starcza.

9. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

W rozdziale zostanie przedstawiona informacja o przeprowadzeniu procedury ustalenia potrzeby sporządzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) dla projektu „Strategii Rozwoju Gminy Starcza do roku 2035”, wraz z odniesieniem do uzyskanych stanowisk właściwych organów – Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Państwowego Inspektora Sanitarnego.

SPIS TABEL

<i>Tabela 1. Kierunki działań podejmowane do osiągnięcia celów strategicznych .....</i>	<i>36</i>
<i>Tabela 2. Rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.....</i>	<i>45</i>
<i>Tabela 3. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zagrodową w Gminie Starcza w latach 2019-2024 ..</i>	<i>84</i>
<i>Tabela 4. Bilans ruchu naturalnego i salda migracji w Gminie Starcza w latach 2022–2024.....</i>	<i>86</i>

SPIS ILUSTRACJI

<i>Rysunek 1. Położenie Gminy Starcza na tle województwa śląskiego oraz powiatu częstochowskiego .....</i>	<i>14</i>
<i>Rysunek 2. Gmina Starcza.....</i>	<i>15</i>
<i>Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Starcza .....</i>	<i>58</i>
<i>Rysunek 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Starcza – obszary predysponowane do rozwoju poszczególnych funkcji .....</i>	<i>59</i>
<i>Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Starcza system powiązań przyrodniczych.....</i>	<i>64</i>
<i>Rysunek 6. Zasięg obszarów zagrożonych powodzią na terenie Gminy Starcza.....</i>	<i>77</i>
<i>Rysunek 7. Łączne zagrożenie suszą na obszarze Gminy Starcza .....</i>	<i>79</i>
<i>Rysunek 8. Obszary strategicznej interwencji w Gminie Starcza .....</i>	<i>105</i>